

A. ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA)

Shrnutí závěrečné zprávy RIA

(zpracované podle Přílohy č. 3 Obecných zásad RIA)

1. Základní identifikační údaje

1. Základní identifikační údaje	
Název návrhu: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Předseda vlády/Úřad vlády ČR	Předpokládaný termín nabytí účinnosti, v případě dělené účinnosti rozveďte 1.2022
Implementace práva EU: Ne	
2. Cíl návrhu zákona	
Cílem návrhu zákona je: <ol style="list-style-type: none"> 1. Zvýšit inovační výkonnost České republiky 2. Zjednodušit a zpřehlednit členění výdajů na výzkum, vývoj a inovace 3. Zefektivnit rozdělování účelových prostředků na programy a skupiny grantových projektů 4. Zajistit optimální podmínky pro řešení grantových projektů 5. Zjednodušit administrativu v systému výzkumu, vývoje a inovací 6. Zajistit otevřený přístup k vědeckým informacím 7. Možnost pověřit ústřední a jiný správní úřad zajišťováním mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích	
3. Agregované dopady návrhu zákona	
3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ano	
Náklady u varianty 1: Očekávají se náklady související se zavedením nových nástrojů podpory, resp. s jejich administrací. Tyto náklady se odhadují ve výši 5 mil. Kč. Náklady na napojení Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací na informační systémy veřejné správy se předpokládají v celkové výši do 1 mil. Kč. Zároveň je zapotřebí počítat s určitými malými náklady u příjemců podpory na výzkum, vývoj a inovace, kteří nepoužívají k vkládání údajů do Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací vkládací aplikaci VaVER.	

<p>Souhrnně však ani v tomto případě náklady nepřesáhnou 1 mil. Kč za celou Českou republiku.</p> <p>Další náklady se očekávají na úpravu Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací v souvislosti s umožněním otevřeného přístupu k vědeckým informacím. Tyto náklady by však neměly přesáhnout výši 1 mil. Kč.</p>
3.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR: Ano
<p>Novela zákona je jedním z nástrojů pro implementaci Inovační strategie ČR 2019-2030. Díky novým nástrojům a zjednodušení postupů a tím i stimulaci soukromých výdajů do výzkumu, vývoje a inovací a očekávanému zlepšení inovačního klimatu se ČR stane více konkurenceschopnou.</p> <p>Návrh zejména obsahuje nové nástroje účelové podpory inovací a příslušné procesy, které umožní realizovat výsledky výzkumu a vývoje. Dále umožnění přenositelnosti grantových projektů a zajištění otevřeného přístupu k vědeckým výsledkům zajistí flexibilnější prostředí v oblasti výzkumu a vývoje. Velkým přínosem je také možnost pověřit ústřední a jiné správní úřady zajišťováním mezinárodní spolupráce, tím se rychleji a účelněji propojí specifické vědecké oblasti na mezinárodní úrovni a umožní tak kontakt se světovými špičkami. Dalšími přínosy jsou harmonizace metodického prostředí pro příjemce a omezení povinnosti dokazovat svou způsobilost, tedy snížení administrativní zátěže. Náklady na straně státu s úpravami Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací budou kompenzovány úsporami na straně uchazečů a příjemců. To vše by mělo vést k pozitivnímu dopadu na mezinárodní konkurenceschopnost ČR v širším měřítku.</p>
3.3 Dopady na podnikatelské prostředí: Ano
<p>Nástroje popsané v předchozím bodu 3.2 mají dopad především na podnikatelské subjekty. Využití nových nástrojů účelové podpory a nově zaváděný otevřený přístup k vědeckým informacím zvýší jejich konkurenceschopnost nejen na národní, ale i mezinárodní úrovni. Po implementaci nových nástrojů očekáváme nárůst podnikatelských výdajů na výzkum, vývoj a inovace.</p>
3.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje): Ne
3.5 Sociální dopady: Ne
3.6 Dopady na spotřebitele: Ne
3.7 Dopady na životní prostředí: Ne
3.8 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů: Ne

3.9 Dopady na výkon státní statistické služby: Ano
Nové nástroje a změna způsobu vykazování v informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací zlepší vypovídací hodnotu, výkaznictví v oblasti výzkumu a vývoje a šetření inovací.
3.10 Korupční rizika: Ne
Návrh zákona předpokládá možná korupční rizika, nikoli však větší, než jaká lze předpokládat ve stávající právní úpravě výzkumu, vývoje a inovací.
3.11 Dopady na bezpečnost nebo obranu státu: Ano
Nové nástroje a zjednodušení procesů administrace budou pozitivně působit na rychlou realizaci a zavádění výsledků bezpečnostního a obranného výzkumu do praxe.

1. Důvod předložení a cíle

1.1 Název

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů.

1.2 Definice problému

Předseda vlády předkládá návrh zákona, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 130/2002 Sb.“). Vláda svým usnesením ze dne 4. února 2019 č. 104, o Inovační strategii České republiky 2019-2030 schválila tuto strategii a mj. uložila předsedovi Rady pro výzkum, vývoj a inovace v součinnosti s příslušnými ústředními orgány státní správy koordinovat naplňování obsahu a cílů strategie. Jedním z nástrojů pro plnění cílů je příprava zásadní novely nebo nového zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Rada pro výzkum, vývoj a inovace tak svým usnesením na 345. zasedání dne 26. dubna 2019 odsouhlasila ustavení pracovní skupiny a uložila započít přípravu nového právního předpisu. Dne 6. září 2019 Rada pro výzkum, vývoj a inovace na svém 348. zasedání schválila rámeček změny zákona č. 130/2002 Sb. a uložila zahájit přípravu návrhu novely tohoto zákona.

Na nezbytnost novelizovat zákon č. 130/2002 Sb. poukazuje Inovační strategie České republiky na léta 2019-2030, Národní politika výzkumu, vývoje a inovací, Národní program reforem. K některým částem stávajícího zákona, jejichž změna se navrhuje, se vyjádřila veřejná ochránkyně práv¹. Potřebnost změn lze odvodit i od přetrvávajících a ne zcela příznivých hodnot indikátorů popisujících inovační prostředí v České republice. Některé problémy byly také popsány v Kontrolním závěru Nejvyššího kontrolního úřadu z kontrolní akce 17/15 Peněžní prostředky státu na výzkum, vývoj a inovace (dále jen „Kontrolní závěr NKÚ“), která probíhala od dubna 2017 do dubna 2018. Cílem kontroly bylo prověřit, zda

¹ Spis č.j. KVOP-55047/2019, spis. zn. 6315/201/VOP/JHO.

peněžní prostředky státu na výzkum, vývoj a inovace naplňují cíle obsažené v koncepčních dokumentech. Provéřit existenci a způsob nastavení systému, který usměrňuje peněžní prostředky na výzkum, vývoj a inovace tak, aby docházelo k růstu inovační výkonnosti České republiky v mezinárodním srovnání, a prověřit, zda jsou dostatečně vyhodnocovány přínosy peněžních prostředků vynaložených na výzkum, vývoj a inovace.

V neposlední řadě je třeba zapracovat nové kategorie podpory a další instituty z přímo použitelných modernizovaných předpisů Evropské unie² v oblasti veřejné podpory, které dosud v našem vnitrostátním právním řádu nemají legislativní oporu, avšak jejich potřeba neustále roste.

Návrh dále reaguje na podněty z aplikační praxe, zejména v otázkách členění výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace a jejich vykazování, omezování administrativy spojené s poskytováním veřejné podpory (zejména účelové podpory) na výzkum, vývoj a inovace a na změny některých dalších zákonů.

Nedostatečné či nevyhovující parametry současné právní úpravy oblasti výzkumu, vývoje a inovací lze rozdělit do několika skupin. Tyto nedostatky jsou jednak povahy legislativní a technické ve smyslu zastaralé, nesystematické a rigidní úpravy, jednak povahy procesní ve smyslu nedostatečné či nevyvážené úpravy procesů a postupů.

Cílem předkládané novely zákona č. 130/2002 Sb. je zaměřit se na několik oblastí.

1.2.1 Chybějící nástroje podpory inovací

Zařadit Českou republiku mezi inovační lídry a stát se dynamickou inovativní společností je prioritou současné vlády a předmětem řady stávajících i připravovaných národních strategických dokumentů, jako je Inovační strategie České republiky 2019-2030, Národní strategie umělé inteligence v České republice, Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+, Národní program reforem České republiky 2020 a další.

Přestože inovační výkonnost ČR roste, stále nedejme tempo s inovační výkonností EU. Nad evropský průměr se dostáváme např. v počtu společných publikací českých a zahraničních vědců, což je způsobeno především stážemi českých spoluautorů v cizině, ve firemních investicích do inovací a přípravy pracovníků k využití ICT, dále v exportu medium high-tech výrobků, což je dáno především exportní výkonností automobilového průmyslu, nebo v růstu zaměstnanosti v rychle rostoucích firmách. Jak ale dále z indexu Summary Innovation Index vyplývá, je naše země stále velmi slabá v investicích venture kapitálu do nových firem, zejména start-ups. Inovační výkonnost ČR k průměru EU28 znázorňuje následující tabulka.

---

² Např. Nařízení Komise (EU) 651/2014.

Inovační výkonnost ČR k průměru EU28 dle Summary Innovation Index

	Relativní výkonnost ČR k EU 2018	Pořadí v EU 28 dle SII za rok 2018 a změna mezi roky 2013 a 2018			
		ČR		Rakousko	
		Δ	pozice	Δ	pozice
SOUHRNNÝ INOVAČNÍ INDEX	82,2	↑	14	↑	9
Lidské zdroje	75,0	↑	19	↑	9
Noví absolventi doktorského studia	77,8	↘	15	↘	9
Populace s dokončeným terciárním vzděláním	61,3	↑	24	↑	17
Aktivní účast na celoživotním vzdělávání	88,8	↘	13	↑	8
Atraktivita výzkumného systému	65,3	↑	18	↑	8
Spoluúčast na mezinárodních vědeckých publikacích	91,0	↑	16	↑	8
Vědecké publikace v top 10 % nejvíce citovaných publikacích	43,8	↑	20	↗	11
Podíl zahraničních doktorandů	78,1	↑	12	↑	8
Prostředí podporující inovace	75,1	↑	22	↓	20
Pokrytí vysokorychlostním internetem	72,2	↑	22	↑	20
Podnikání založené na příležitostech	78,1	↑	16	↓	15
Financování a podpora	46,7	↓	18	↑	12
Výdaje na VaV ve veřejném sektoru	96,0	↓	10	↑	5
Investice rizikového kapitálu (venture capital)	5,0	↘	26	↗	19
Podnikové investice	94,4	↑	9	↑	5
Výdaje na VaV v podnikatelském sektoru	82,8	↑	10	↑	2
Výdaje na inovace mimo výzkum a vývoj	89,3	↑	13	↑	19
Podniky poskytující svým zaměstnancům školení v oblasti ICT	110,5	↑	13	↓	8
Inovátoři	96,9	↘	16	↑	3
MSP s produktovými nebo procesními inovacemi	94,9	↑	17	↑	5
MSP s marketingovými nebo organizačními inovacemi	82,9	↓	17	↑	2
MSP inovující in-house (Vlastními aktivitami)	112,6	↑	15	↑	7
Vazby	84,1	↑	14	↑	1
Inovativní MSP spolupracují s ostatními	107,1	↑	12	↑	5
Společné publikace veřejného a soukromého sektoru	73,0	↗	15	↑	3
Spolufinancování VaV prováděného ve veřejném sektoru ze soukromých zdrojů	71,2	↑	14	↑	5
Duševní vlastnictví	63,8	↗	20	↓	7
Přihlášky PCT patentů	23,2	↘	19	↓	6
Přihlášky ochranných známek	69,1	↓	22	↘	5
Přihlášky průmyslových vzorů	100,0	↑	11	↓	4
Dopady na zaměstnanost	118,4	↑	7	↓	25
Zaměstnanost v odvětvích náročných na znalosti	84,7	↗	17	↑	11
Zaměstnanost v rychle rostoucích podnicích nejvíce inovativních odvětví	144,6	↑	6	↓	27
Dopady na prodej	93,0	↘	7	↗	13
Vývoz medium & high tech výrobků	128,2	↑	4	↗	7
Vývoz znalostně intenzivních služeb	49,3	↗	20	↘	19
Tržby z prodeje produktů nových pro firmu nebo pro trh	100,0	↓	9	↑	10

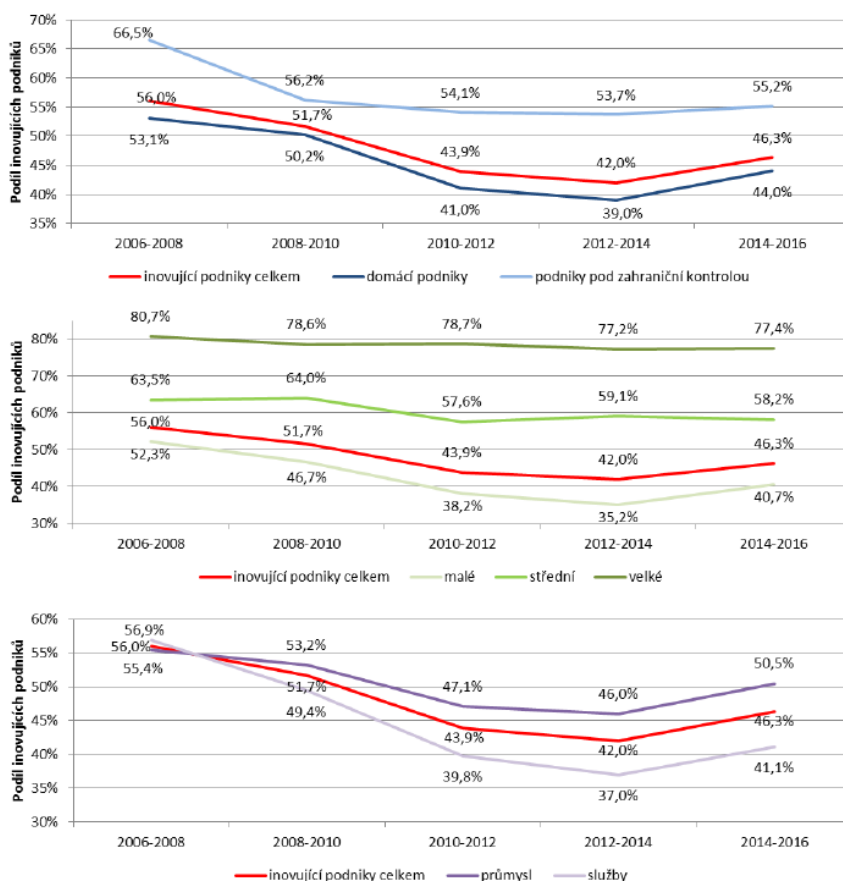
Zdroj: vlastní zpracování dle European Innovation Scoreboard 2019

Pozn.: Výkonnost - tmavě zelená: normalizovaná výkonnost nad 120 % z hodnoty EU; světle zelená: normalizovaná výkonnost mezi 90 a 120 % z hodnoty EU; žlutá: normalizovaná výkonnost mezi 50 a 90 % z hodnoty EU; oranžová: normalizovaná výkonnost pod 50 % z hodnoty EU. Červené hodnoty ukazují pokles výkonnosti oproti hodnotám v roce 2010. Pozice - zeleně podbarveny pozice 1-14, červeně podbarveny pozice 15-28; Změna – pozitivní změna větší než 5 p. b. označena zelenou šipkou, žluté šipky značí změnu menší než 5 p. b., negativní změna větší než 5 p. b. označena červenou šipkou.

Dle European Innovation Scoreboard 2019³ patří ke slabým stránkám, tj. k oblastem, kde hodnota příslušného indikátoru leží pod průměrem EU, např. podnikání založené na příležitostech (78,1), podnikové výdaje na inovace mimo výzkum a vývoj (89,3), malé a střední podniky s produktovými nebo procesními inovacemi (94,9), zaměstnanost v odvětvích náročných na znalosti (84,7). Podporou inovačních aktivit souvisejících s výzkumem a vývojem, založených především na znalostech, se otevrou nové možnosti především pro malé a střední inovativní podniky ke zlepšení jejich pozice na relevantním trhu.

Pravidelné statistické šetření také probíhá o inovačních aktivitách podniků. Český statistický úřad provádí tato šetření od roku 2002 a sleduje technické nebo netechnické inovace v podnicích s inovační aktivitou. V podnicích s netechnickými inovacemi se vykazují aktivity v oblasti organizačních nebo marketingových inovací. Z těchto šetření lze vyvodit, že největší část inovujících podniků jsou velké podniky pod zahraniční kontrolou působící převážně v průmyslu. V těchto podnicích se ale jedná především o příliv investic do inovací ze zahraničí. Tato šetření jsou znázorněna v následujících grafech.

Základní informace o inovacích v ČR dle kategorií podniků

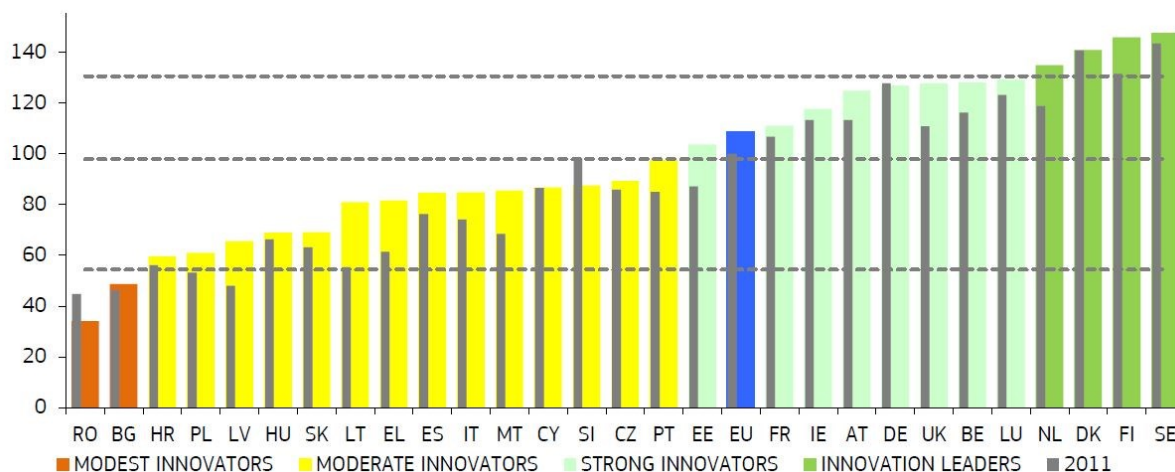
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, Inovační aktivity podniků v letech 2014–2016

³ European Innovation Scoreboard 2019. Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2018, tabulka 8.1, str. 152.

Evropská komise pravidelně upozorňuje Českou republiku na nedostatečnou spolupráci veřejného výzkumného sektoru s průmyslovými podniky, což má dopad na dlouhodobou konkurenceschopnost České republiky. O stejné věci svědčí i každoročně publikovaný dokument European Innovation Scoreboard.

Postavení České republiky mezi ostatními státy EU v oblasti inovací znázorňuje následující graf.

Performance of EU Member States' innovation systems

Coloured columns show Member States' performance in 2018, using the most recent data for 27 indicators, relative to that of the EU in 2011. Grey columns show Member States' performance in 2011 relative to that of the EU in 2011. For all years, the same measurement methodology has been used. The dashed lines show the threshold values between the performance groups in 2018, comparing Member States' performance in 2018 relative to that of the EU in 2018.

Zdroj: European Innovation Scoreboard 2019

Podrobnější analýza je přílohou tohoto dokumentu pod názvem „Analýza dosavadního vývoje v oblasti VaVaI“, zpracovaná pro přípravu Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací 2021+ (viz. příloha č. 1). Analýza vychází z posledních aktuálních dat ke dni 14. listopadu 2019 a vládě byla předložena pro informaci dne 20. ledna 2020.

Na zaostávání České republiky v inovační výkonnosti za evropským průměrem poukazuje i Kontrolní závěr NKÚ. Přestože výdaje na výzkum a vývoj ve veřejném sektoru výrazně rostou, v mezinárodním srovnání je systém podpory stále méně efektivní.

Již mnoho let je podpora inovací tzv. „blokovou výjimkou“, tj. za určitých podmínek vyjmutá ze zákazu veřejné podpory (aktuálně Nařízením č. 651/2014). Současně jsou inovace významně podporovány také v evropských programech, zejména Rámcovým programem Horizon 2020 (tedy dle Rozhodnutí EK z 3. prosince 2013) a velký důraz na podporu inovací je rovněž ve stávajícím návrhu dalšího Rámcového programu EU Horizon Europe.

Podpora inovačních projektů využívá v řadě zemí stejných nástrojů jako podpora aplikovaného výzkumu (tj. průmyslového výzkumu a experimentálního vývoje), tj. veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovaci, přičemž v rámci jednoho projektu lze kombinovat podporu aplikovaného výzkumu a inovací. Podmínky podpory, zejména nejvyšší povolená intenzita podpory stejně jako způsobilé náklady, jsou určeny národní legislativě nadřazenými evropskými předpisy – nařízením Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem (dále jen „GBER“) / nařízením Komise (EU) č. 702/2014 ze dne 25. června

2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie prohlašují určité kategorie podpory v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech za slučitelné s vnitřním trhem (dále jen „ABER“).

Inovace jsou v ČR podporovány zejména z neveřejných zdrojů podniků, z OP PIK a částečně byly podporovány z programu GAMA (realizován TA ČR). Zákonem č. 110/2009 Sb., byl sice název zákona č. 130/2002 Sb. rozšířen o inovace, a ty byly definovány, ale dále v zákoně se jich žádné ustanovení detailněji netýká. Podpora inovací z veřejných zdrojů byla (nikoliv však z výdajů na výzkum, vývoj a inovace) umožněna např. i v rámci Programu rozvoje venkova, v OP Rybářství, OP Praha – Konkurenceschopnost. ČR se tak vzdaluje vyspělým zemím, které svou strategii ve výzkumu, vývoji a inovacích zaměřují na inovace, využívající výsledků výzkumu, vývoje a inovací podpořených z národních zdrojů⁴. Např. dokument „Strategie Evropa 2020“⁵ a jedna z jejích stěžejních iniciativ „Unie inovací“⁶ klade největší důraz na zlepšení podmínek financování výzkumu, vývoje a inovací a jejím cílem je zajistit, aby realizace inovativních myšlenek vedla k vytváření nových pracovních míst a produkci zboží a služeb zajišťujících trvale udržitelný růst ekonomiky EU.

Aby bylo dosaženo potřebné změny, tj. podpořena inovační aktivita podniků, případně jejich spolupráce s veřejným výzkumným sektorem, je zapotřebí především doplnit možnost použít nástroje na podporu inovací a současně zjednodušit administrativní postupy spojené s poskytováním podpory výzkumu, vývoji a inovacím.

1.2.2 Nedostatečné členění výdajů a rozlišování účelové a institucionální podpory

Jedním z frekventovaných ukazatelů výzkumu, vývoje a inovací, kterým se zabýval mj. i Mezinárodní audit výzkumu, vývoje a inovací⁷, je poměr institucionálních a účelových výdajů na výzkum a vývoj, který by měl zajišťovat vhodnou proporcii (mezinárodní audit doporučil minimálně 50 % institucionální podpory) mezi stabilitou a dlouhodobým rozvojem výzkumných organizací na straně jedné a vzájemnou soutěží a srovnáváním různých výzkumných organizací navzájem a s ostatními subjekty (vč. spolupráce s podniky atd.) na straně druhé. Z procedurálního hlediska je problém v tom, že současné členění institucionální a účelové podpory neodpovídá jejich pojetí.

Pro strategické plánování rozpočtových výdajů na výzkum, vývoj a inovace je mimo jiné zapotřebí rozlišovat jednotlivé nástroje také ve smyslu jejich potenciálního přínosu. Zákon č. 130/2002 Sb. striktně odděluje účelové a institucionální financování, avšak některé nástroje jsou řazeny do účelového financování, přestože svým charakterem odpovídají spíše institucionálnímu. Do účelových výdajů jsou tak řazeny výdaje, které nejsou rozdělovány na základě veřejné soutěže, ale normativně (specifický vysokoškolský výzkum) nebo na základě rozhodnutí (projekty velké výzkumné infrastruktury) a naopak do institucionálních výdajů jsou řazeny výdaje, o které se soutěží (projekty operačních programů) nebo výdaje na činnost Grantové agentury ČR, Technologické agentury ČR nebo výdaje na činnost Rady pro výzkum, vývoj a inovace, výdaje na ocenění apod. Výdaje na činnost výše uvedených

⁴ Viz Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2018, str. 141 a násl.

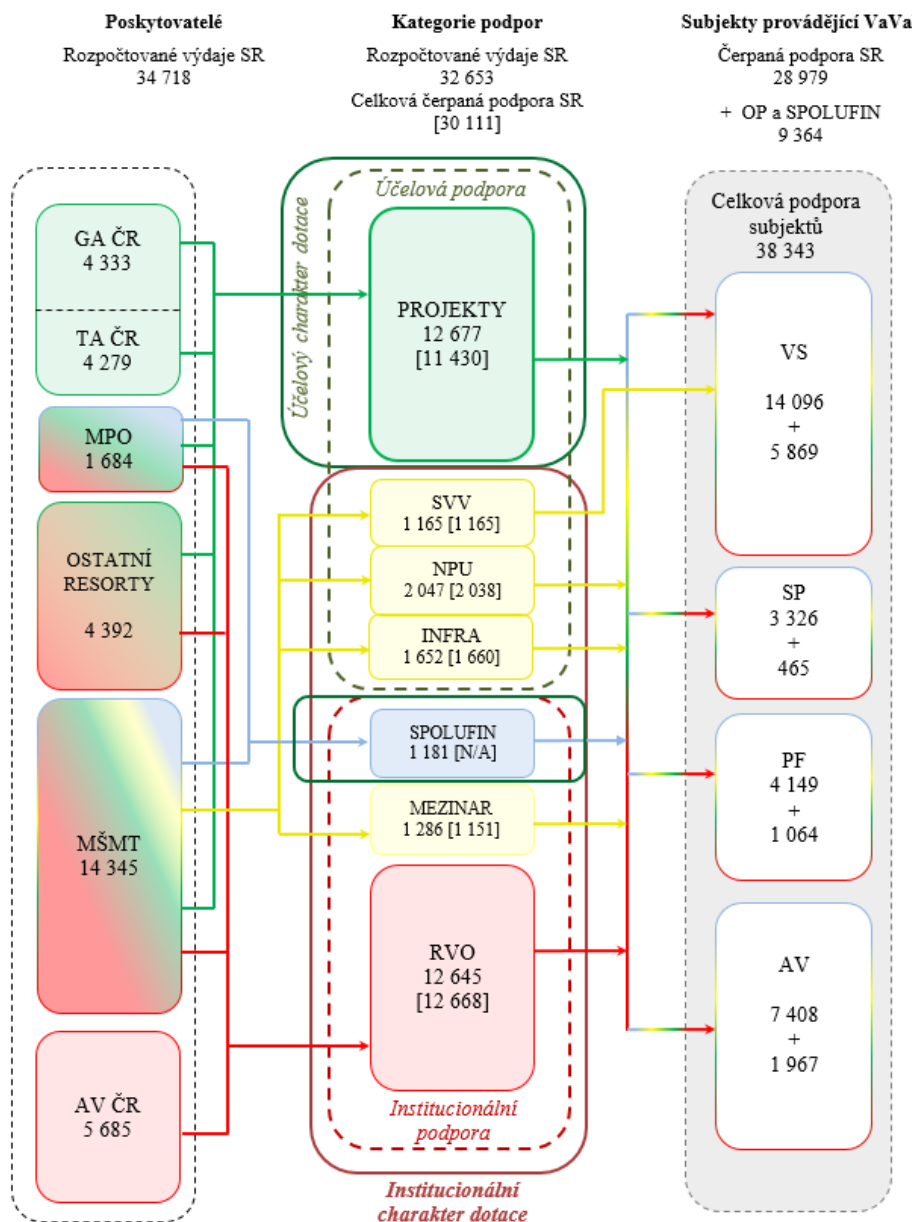
⁵ Sdělení Komise: EVROPA 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. KOM(2010) 2020.

⁶ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020 - Unie inovací. COM(2010) 546 final.

⁷ Závěrečná zpráva mezinárodním auditu výzkumu, vývoje a inovací v ČR, MŠMT, 2012 (<http://audit-vav.reformy-msmt.cz/soubory-ke-stazeni/zaverecna-zprava-z-audit-u-va-va/>)

institucí nebo výdaje na ocenění nejsou finanční prostředky určené na podporu výzkumných organizací, což se pod pojmem institucionální podpora nejčastěji rozumí.

Způsob financování výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu s objemy vynaložených prostředků v roce 2018 (v mil. Kč)

AV – veřejné výzkumné instituce, které zřídila AV ČR dle zákona č. 341/2005 Sb.; VS – vysoké školy (veřejné, státní a soukromé); SP – státní příspěvkové organizace, organizační složky státu a veřejné výzkumné instituce mimo ústavů AV ČR a státních vysokých škol; PF – právnické a fyzické osoby, jednotlivci a instituce nespádající do žádné z výše uvedených skupin, např. akciová společnost, společnost s ručením omezeným, obecně prospěšná společnost, nadace, občanské sdružení

PROJEKTY – grantový nebo programový projekt; SVV – specifický vysokoškolský výzkum; INFRA – projekty velkých výzkumných infrastruktur; NPU – Národní program udržitelnosti I a II; SPOLUFIN – spolufinancování OP; MEZINAR – mezinárodní spolupráce; RVO – dlouhodobý koncepční rozvoj VO

Z výše uvedeného grafu je zřejmé, k jakému překryvu dochází u účelové podpory, která svou podstatou má institucionální charakter dotace a naopak u institucionální podpory účelového charakteru (nebo systémového).

1.2.3 Nevyhovující jednotný způsob rozdělování účelových prostředků (na programy a granty) a nedostatečné hodnocení programů účelové podpory

Základní principy jsou již nyní v zákoně uvedeny, ale na základě zkušeností z uplynulých let a ohlasu z praxe vyplývá, že dochází k problémům při jejich interpretaci. Jedná se zejména o upřesnění v těchto otázkách:

- povinnost vycházet z dlouhodobé koncepce realizující Národní politiku výzkumu, vývoje a inovací,
- zavedení ex ante, interim a ex post hodnocení programů, včetně hodnocení dopadů, což by se mělo přiměřeně týkat i aktivit GA ČR,
- jasně specifikovat odlišnosti typů grantových projektů (popř. jim dát lepší název – „programy základního výzkumu“ apod.) od dosavadních programů (aplikovaného VaV), zejména po procedurální stránce (např. aktivita Standardní projekty GA ČR nebyla nikdy schválena vládou a chybí tak základní dokument pro její realizaci).

Stávající zákon obsahuje pouze jednu proceduru výběru a hodnocení návrhů projektů – veřejnou soutěž ve výzkumu, vývoji a inovacích, která dle dosavadních zkušeností na jedné straně poskytuje naprostou jistotu pro všechny zúčastněné, dlouhodobě prokázala svoji opodstatněnost a použitelnost pro naprostou většinu případů poskytování účelové podpory v základním výzkumu i aplikovaném výzkumu formou dotace.

V některých případech se však ukazuje jako příliš omezující podmínkou pro svoji délku a složitost. Veřejná soutěž ve výzkumu, vývoji a inovacích není vhodná ani pro nové nástroje, o jejichž zavedení se uvažuje v souvislosti s podporou inovací. Zejména pro inovace je významnou omezující podmínkou velmi „úzký a úplný“ výčet nástrojů účelové podpory, který se omezuje pouze na dotace. Pro podporu inovací se nehodí ani institut grantového či programového projektu.

Aplikační praxe také ukázala, že dvoustupňová veřejná soutěž ve výzkumu, vývoji a inovacích (§ 22), kterou zákon umožňuje, se nepoužívá. Ukázalo se, že nelze touto cestou nahradit postupné upřesňování návrhu projektu v případech výzkumu založeného na principu PPP.

Má-li být zákon č. 130/2002 Sb. využit v souladu s původním záměrem také pro podporu inovací, musí obsahovat nástroje a procedury, které jsou pro inovace vhodné, tj. rychlé a relativně jednoduché (přiměřeně k výši poskytované účelové podpory). Základní rámec dává GBER, ale ten zatím využit není, a to ani částečně.

Dalším problémem, naznačeným výše, je faktická nemožnost jednoduchým, časově přijatelným a flexibilním způsobem optimalizovat již usnesením schválený program např. na základě průběžného vyhodnocení, nebo vyhodnocení obdobného předchozího programu ukončeného v období po schválení. V tomto ohledu jde proti sobě velmi rigidní stávající úprava a snahy monitorovat průběh realizace programu a přijímat potřebné změny. Monitorování průběhu se pak zužuje na pouhé odečty počtu doručených / schválených návrhů projektů, alokovaných finančních prostředků a dodržení časových lhůt. Zjišťování míry,

do jaké jsou plněny očekávané cíle programu, nemá velký praktický význam, neboť korekce programu je obtížná.

Hlavním věcným nedostatkem současného způsobu hodnocení programů je také chybějící hodnocení dopadů programů, tj. jejich přínosů pro společnost a ekonomiku, které lze provést až s odstupem několika let po ukončení podpory programu.

Vláda svým usnesením č. 351 ze dne 13. května 2015 schválila Základní principy přípravy a hodnocení programů a skupin grantových projektů výzkumu, vývoje a inovací. Tímto dokumentem byly stanoveny základní pravidla pro přípravu programů a skupin grantových projektů a také hodnocení jejich návrhu, průběžné hodnocení, závěrečné hodnocení a také hodnocení dopadů. Praxe ovšem ukázala, jak obtížná je vymahatelnost, zejména u hodnocení dopadů programů, pokud toto stanovuje pouze dokument schválený usnesením vlády. Pokud není zákonem ustanoveno oprávnění poskytovatele tyto informace požadovat a povinnost příjemce podpory poskytnout údaje pro výše uvedené hodnocení dopadů, je téměř nemožné potřebné informace pro hodnocení efektivnosti programů a skupin grantových projektů získat.

Tento problém také definoval Nejvyšší kontrolní úřad v Kontrolním závěru NKÚ. Konstatoval, že v nastavení, řízení a vyhodnocení programů účelové podpory zjistila kontrola významné nedostatky. V programech mj. chyběly konkrétní dílčí cíle a měřitelné ukazatele pro jejich vyhodnocení, nastavení programů nepředcházely analýzy skutečného stavu dané oblasti a nebylo tak zřejmé, odkud a kam má program danou oblast posunout. Nastavení programů neumožňovalo kvalitativně vyhodnotit jejich přínosy a dopady.

1.2.4 Absence přenositelnosti grantových projektů

Další problém současného systému výzkumu, vývoje a inovací představuje absence právní úpravy pro přenositelnost grantových projektů.

Podle dosavadních zkušeností a zájmů vědecké obce je vhodné, aby byla změna příjemce umožněna, neboť mohou nastat okolnosti, kdy nebude možné dosáhnout odpovídajících výsledků a efektivnosti při řešení grantového projektu na pracovišti dosavadního příjemce. Z tohoto důvodu je účelné, aby při splnění stanovených podmínek (v zákoně a podrobněji stanovených v příslušné zadávací dokumentaci) mohlo dojít k postoupení smlouvy o poskytnutí podpory na nového příjemce.

Dlouhodobě panoval nejednotný výklad právních předpisů při změně příjemce grantu a bylo tak velmi komplikované řešit nastalé situace, kdy změna příjemce byla vyžadována, např. pokud vědci potřebovali zajistit co nejlepší podmínky pro řešení grantového projektu. Potřebná změna se omezuje pouze na základní výzkum, u jehož výsledků se nepředpokládá komerční uplatnění. Přenositelnost grantového projektu ukotvená v zákoně č. 130/2002 Sb. by poskytla řešení, které je založeno na stávajícím právním vztahu poskytovatel – příjemce, je možnost přenést grantový projekt např. při změnách výzkumných organizací jako jsou sloučení, splynutí, zrušení, změna koncepce výzkumné organizace. Tato možnost je již nyní upravena v § 14a rozpočtových pravidel. V ostatních případech by mělo být možné přenést grantový projekt pouze po dohodě všech zainteresovaných stran.

Při navrhování podmínek pro tzv. přenositelnost grantových projektů je zapotřebí vzít v úvahu, že

- v České republice je příjemcem grantů právnická osoba, nikoli fyzická osoba, tak jak je tomu obvyklé v ostatních zemích;

- míra institucionálního financování (dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací) je u výzkumných organizací (zejména vysokých škol) poměrně vysoká; v této situaci by přenositelnost grantů neměla výzkumné organizace výrazně ohrozit, resp. nemělo by dojít k rapidnímu poklesu poskytnuté podpory.

V roce 2019 poskytovala Grantová agentura ČR účelovou podporu přibližně na 2 800 projektů (grantů). Grantová agentura ČR očekává, že ročně bude podáno 10 až 20 žádostí o změnu příjemce, což představuje asi 0,4 - 0,7 % z celkového počtu projektů přijatých v daném roce k financování (srovnání s r. 2019).

1.2.5 Administrativní náročnost a informační povinnost poskytovatelů

Dalším problémem je administrativní náročnost celého procesu, tj. od vyhlášení veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji inovací, prokazování způsobilosti uchazeče až po přijímání a hodnocení návrhů projektů.

Mezi činnosti spojené s administrací projektu řadíme: přípravu a vyhlášení veřejné soutěže, přijímání návrhů projektů do veřejné soutěže, zajištění hodnocení návrhů projektů a projektů v realizaci, administrace stížností ve veřejné soutěži, změnová řízení projektů, uzavírání smluv nebo vydání rozhodnutí o poskytnutí podpory, zajišťování informační podpory pro uchazeče a příjemce veřejné podpory, provádění veřejnosprávních finančních kontrol, řízení programů, poskytování podpory a ukončování projektů, správa hodnotitelů, schvalování certifikovaných metodik, hodnocení ekonomického zdraví uchazeče, hodnocení vlastních struktur a posuzování střetu zájmů, případné zrušení veřejné soutěže.

Částečně problém souvisí s tím, co je uvedeno výše, částečně ale zasahuje do oblasti shromažďovaných údajů, kdy není dostatečně respektována zásada, že pokud již státní správa nějaké údaje má k dispozici, neměla by je znovu vyžadovat po uchazečích.

Administrativní náročnost procesu veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích je jednou z citlivých bariér pro získání zejména účelové podpory v aplikovaném výzkumu, pro podporu vývoje a pro inovace. Její odstranění by mělo vyvolat přátelštější prostředí pro uchazeče o podporu výzkumu, vývoje a inovací. Na druhé straně lze očekávat vyšší nároky na poskytovatele a jejich aparát. Může to však být i impulsem pro další sjednocování administrativy ve výzkumu, vývoji a inovacích, které však leží pravděpodobně mimo rámec právního předpisu.

1.2.6 Absence legislativní úpravy pro otevřený přístup k vědeckým informacím

Aktivní kroky k prosazení otevřeného přístupu k vědeckým informacím činí vlády většiny vyspělých zemí světa, stejně jako přední poskytovatelé podpory výzkumu a výzkumné instituce. Velkou pozornost otevřenému přístupu věnuje již více než 10 let i Evropská komise, která začlenila podporu otevřeného přístupu do podmínek programu Horizont 2020 a dalších aktivit.

Dne 29. dubna 2019 vláda svým usnesením č. 289 schválila Akční plán pro implementaci Národní strategie otevřeného přístupu České republiky k vědeckým informacím na léta 2017-2020. Účelem Akčního plánu je stanovení klíčových kroků pro implementaci vybraných priorit strategie a jedním z opatření tohoto plánu je navrhnout potřebné legislativní změny zákona č. 130/2002 Sb. pro publikování v režimu otevřeného přístupu.

V souladu s Doporučením Evropské komise ze dne 25. 4. 2018 C(2018) 2375 final o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchovávání (viz. příloha č. 2), splní Česká republika hlavní požadavek vznesený Evropskou komisí - do roku 2020 umožnit otevřený přístup zelenou

nebo zlatou cestou k těm vědeckým publikacím, které jsou výsledkem výzkumu financovaného z veřejných zdrojů.

Podle informací z Web of Science se asi 17 % publikací zveřejňuje v časopisech s otevřeným přístupem.

Z výše uvedeného vyplývá, že současným trendem je snaha prosadit otevřený přístup k těmto informacím, ke kterému se Česká republika usnesla.

1.2.7 Centrální zajišťování mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy

Podle současného znění zákona odpovídá za mezinárodní spolupráci ČR ve výzkumu a vývoji, včetně jednání s orgány a institucemi Evropské unie a jednotlivých států s působností pro výzkum a vývoj a včetně užití prostředků z evropských fondů pouze Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Tím je téměř znemožněno ostatním poskytovatelům jednat s partnerskými institucemi na své úrovni v zahraničí a zároveň i zajišťovat mezinárodní spolupráci ve svých specializovaných oblastech, a to např. bezpečnostní výzkum, obranný výzkum, ale i resortní výzkum (zemědělství, kultura apod.). Z praxe a zkušeností ostatních poskytovatelů vyplývá, že zahraniční aktéři nepovažují za adekvátního partnera Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy při jednáních ve výše uvedených oblastech. Tyto oblasti jsou natolik specifické, že bez disponování odbornými znalostmi nelze na přímých jednáních o mezinárodní spolupráci relevantně diskutovat.

1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Do roku 1989 byl systém řízení výzkumu, vývoje a inovací založen na modelu centrálního řízení a plánování, po roce 1989 se celý systém uvolnil. První právní úpravu oblasti výzkumu a vývoje po roce 1989 přinesl zákon č. 300/1992 Sb., o státní podpoře vědecké činnosti a vývoje technologií. Tímto zákonem byla stanovena základní pravidla pro poskytování státních prostředků pro výzkum a vývoj – rozlišení účelové podpory formou dotací a institucionální podpory. Kromě toho byla zřízena Rada vlády České republiky pro vědeckou činnost a vývoj technologií a Grantová agentura. K zákonu byl vydán v roce 2001 prováděcí předpis, nařízení vlády č. 88/2001 Sb., o podmínkách účelového financování výzkumu a vývoje a předání údajů do centrální evidence projektů financovaných ze státního rozpočtu.

Tato právní úprava se ukázala jako nedostatečná zejména pro absenci pravidel pro přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu na výzkum a vývoj, pro absenci pravidel pro poskytování institucionální podpory, chyběla povinnost provádět kontrolu užití poskytnutých finančních prostředků, pravidla pro veřejnou soutěž ve výzkumu a vývoji a absenci práv a povinností spojených s předáváním údajů do informačního systému výzkumu a vývoje, který postupně vznikl od poloviny devadesátých let dvacátého století. Se zvyšující se účastí subjektů z České republiky v evropských rámcových programech pro výzkum a vývoj technologií (počínaje 4. Rámcovým programem) bylo rovněž nutné přizpůsobit terminologii v té době užívaným pojmům podle evropské terminologie specifikovaným v manuálu Frascati⁸.

Tyto problémy vyřešila zcela nová právní úprava, která v požadovaném směru rozvinula právní předpisy účinné do té doby, a současně zohledňovala již připravovaný vstup ČR do Evropské unie.

---

⁸FrascatiManual: Proposed standard practice for surveys on research and experimental development, OECD, 2002.

Současný systém veřejné podpory výzkumu, vývoje a inovací byl zaveden zákonem č. 130/2002 Sb., který nabyl účinnosti k 1. červenci 2002, a nahradil tak do té doby platný zákon č. 300/1992 Sb.

Dosud byl zákon č. 130/2002 Sb. již **dvacetkrát novelizován**.

V roce 2019 byla vládou schválena devatenáctá malá technická novela zákona č. 130/2002 Sb., která souvisela především se změnou hodnocení výzkumných organizací. Tato novela byla vyhlášena dne 26. února 2020 ve Sbírce zákonů v částce 22 pod číslem 50/2020 Sb.

K zákonu č. 130/2002 Sb. bylo postupně vydáno pět prováděcích předpisů, které upravovaly podrobněji postup pro poskytování účelové a institucionální podpory, vedení informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a podmínky pro ocenění mimořádných výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a ocenění propagace či popularizace výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, konkrétně:

1. **nařízení vlády č. 461/2002 Sb.**, o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji – zrušeno zákonem č. 110/2009 Sb.,
2. **nařízení vlády č. 462/2002 Sb.**, o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů – zrušeno zákonem č. 110/2009 Sb.,
3. **nařízení vlády č. 267/2002 Sb.**, o informačním systému výzkumu a vývoje – nahrazeno nařízením vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací,
4. **nařízení vlády č. 71/2013 Sb.**, o podmínkách pro ocenění výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve znění nařízení vlády č. 66/2016 Sb.,
5. **nařízení vlády č. 160/2017 Sb.**, o sbírce listin seznamu výzkumných organizací a způsobu vykazování příjmů z transferu znalostí.

Přehled právních předpisů, k nimž se návrh váže:

- **zákon č. 2/1969 Sb.**, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 111/1998 Sb.**, o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 341/2005 Sb.**, o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 227/2006 Sb.**, o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 215/2004 Sb.**, o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 252/1997 Sb.**, o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 47/2002 Sb.**, o podpoře malého a středního podnikání a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 283/1992 Sb.**, o Akademii věd České republiky, ve znění pozdějších předpisů,

- **zákon č. 218/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 320/2001 Sb.**, o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 563/1991 Sb.**, o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 586/1992 Sb.**, o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 235/2004 Sb.**, o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 234/2014 Sb.**, o státní službě, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 262/2006 Sb.**, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 110/2019 Sb.**, o zpracování osobních údajů,
- **zákon č. 121/2000 Sb.**, o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 527/1990 Sb.**, o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 478/1992 Sb.**, o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 221/2006 Sb.**, o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví),
- **zákon č. 500/2004 Sb.**, Správní řád, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 89/2012 Sb.**, Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 412/2005 Sb.**, o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 365/2000 Sb.**, o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 181/2014 Sb.**, o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti), ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 134/2016 Sb.**, o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů,
- **zákon č. 111/2009 Sb.**, o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů,
- zákony, kterými byl zákon č. 130/2002 Sb. postupně novelizován,
- **nařízení vlády č. 397/2009 Sb.**, o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací,
- **nařízení vlády č. 71/2013 Sb.**, o podmínkách pro ocenění výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací,
- **nařízení vlády č. 1/2019 Sb.**, o oborech státní služby,
- **nařízení vlády č. 302/2014 Sb.**, o katalogu správních činností,
- **vyhláška č. 323/2002 Sb.**, o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů,
- **vyhláška č. 367/2015 Sb.**, o zásadách a lhůtách finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy a Národním fondem (vyhláška o finančním vypořádání),
- **vyhláška č. 419/2001 Sb.**, o rozsahu, struktuře a termínech údajů předkládaných pro vypracování návrhu státního závěrečného účtu a o rozsahu a termínech sestavení návrhů závěrečných účtů kapitol státního rozpočtu, ve znění pozdějších předpisů,
- **vyhláška č. 162/2015 Sb.**, o podrobnostech úřednické zkoušky,
- **vyhláška č. 286/2007 Sb.**, o centrální evidenci dotací, ve znění vyhlášky č. 107/2011 Sb.

Právní předpisy EU:

- nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem,
- nařízení Komise (EU) č. 702/2014 ze dne 25. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie prohlašují určité kategorie podpory v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech za slučitelné s vnitřním trhem,
- nařízení Rady (EU) 2015/1589 ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie,
- nařízení Rady (EU) 2015/1588 ze dne 13. července 2015 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na určité kategorie horizontální státní podpory,
- nařízení Komise (EU) č. 1407/2013 ze dne 18. prosince 2013 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu de minimis,
- nařízení Komise (EU) č. 1408/2013 ze dne 18. prosince 2013 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu de minimis v odvětví zemědělství,
- nařízení Komise (EU) č. 717/2014 ze dne 27. června 2014 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu de minimis v odvětví rybolovu a akvakultury,
- nařízení Komise (EU) č. 360/2012 ze dne 25. dubna 2012 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu de minimis udílenou podnikům poskytujícím služby obecného hospodářského zájmu,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1301/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském fondu pro regionální rozvoj, o zvláštních ustanoveních týkajících se cíle Investice pro růst a zaměstnanost a o zrušení nařízení (ES) č. 1080/2006,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1304/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1081/2006,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1291/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se zavádí Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace (2014 - 2020) a zrušuje rozhodnutí č. 1982/2006/ES,
- nařízení Rady (ES) č. 723/2009 ze dne 25. června 2009 o právním rámci Společenství pro konsorcium evropské výzkumné infrastruktury (ERIC),
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2018/1046 ze dne 18. července 2018, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie, mění nařízení (EU) č. 1296/2013, (EU) č. 1301/2013, (EU) č. 1303/2013, (EU) č. 1304/2013, (EU) č. 1309/2013, (EU) č. 1316/2013, (EU) č. 223/2014 a (EU) č. 283/2014 a rozhodnutí č. 541/2014/EU a zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012.

Oblasti výzkumných institucí se dále týká:

- **směrnice Rady 2005/71/ES** ze dne 12. října 2005 **o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu**, resp. nová **směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801** ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair.

Z oblasti ochrany osobních údajů je pak relevantní:

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

Návrh se rovněž dotýká úpravy zadávání veřejných zakázek, která je v právu EU upravena mj.:

- směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES.

Z pramenů práva „soft law“ jsou ve vztahu k návrhu významná zejména:

- Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2014/C 198/01),
- Sdělení Komise o pojmu státní podpora uvedeném v čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (2016/C 262/01),
- Sdělení Komise - Kritéria pro analýzu slučitelnosti státní podpory, která má podpořit realizaci významných projektů společného evropského zájmu, s vnitřním trhem (2014/C 188/02).

Dosavadní znění zákona č. 130/2002 Sb. neobsahuje žádná diskriminační ustanovení, neobsahuje ani žádná ustanovení ve vztahu k rovnosti žen a mužů.

Popis právního stavu k definovaným problémům

Chybějící nástroje podpory inovací

„Velkou novelou“, provedenou zákonem č. 110/2009 Sb., byly do zákona zavedeny pojmy týkající se inovací, ale **zákon sám žádnou právní úpravu postupu a podmínek pro poskytování různých forem podpory inovacím nadále neobsahuje**. Podporu inovací má zákon přímo v názvu, avšak ani velká novela provedená po reformě z roku 2008 zákonem č. 110/2009 Sb. nepromítla požadavek na podporu inovací do legislativního textu dostatečně. Kromě vymezení pojmu „inovace“ v § 2 odst. 1 písm. c) se již zákon problematikou inovací nezabývá.

Chybí bližší podmínky, zásady, procesní pravidla a kritéria jejich podpory, včetně vymezení způsobilých nákladů. Stávající právní úprava umožňuje pro podporu výzkumu, vývoje a inovací použít jen nevratné dotace, což zejména pro inovace není ve většině případů zcela vhodný a efektivní způsob podpory. Ostatní kategorie podpory, které byly zavedeny nebo nově výrazně upraveny v GBER, platný zákon vůbec neupravuje, což je jeho zásadní nedostatek. Zákon č. 130/2002 Sb. neumožňuje ani použít nástroje, které připouštějí pro využití prostředků státního rozpočtu zákon č. 218/2000 Sb. a zákon č. 47/2002 Sb., o malém a středním podnikání.

V souvislosti se zavedením nových nástrojů na podporu inovací je třeba upravit procesy výběru návrhů projektů, hodnocení a rozhodování, stejně jako neměnnost lhůt, dosud univerzálně platných pro všechny situace. Základní procesní částí je hlava V. a v ní především § 21, který upravuje veřejnou soutěž ve výzkumu, vývoji a inovacích a nepřipouští žádné varianty postupu. Nezohledňuje např. výši poskytované podpory a její intenzitu nebo potřebu rychlosti vzhledem k blízkosti trhu, což je důležité pro podporu inovací (ale i aplikovaného výzkumu). To s sebou nese i objem nákladů na zhodnocení návrhů projektů.

To jsou hlavní legislativní překážky pro podporu inovačních procesů a transferu výsledků. Prioritou ČR a EU je využívání vědeckých a výzkumných aktivit k systematickému zvyšování konkurenceschopnosti prostřednictvím tvorby inovací a budováním předpokladů ke zvyšování soukromých výdajů na výzkum, vývoj a inovace. Přitom evropské předpisy, na které se tato velká novela odvolávala, již o inovacích pojednávaly.

Nedostatečné členění výdajů a rozlišování účelové a institucionální podpory

Zákon č. 130/2002 Sb. striktně odděluje účelové a institucionální financování. Historicky vzniklé vymezení předmětu podpory v § 3 zákona č. 130/2002 Sb. však neodpovídá skutečné věcné podstatě přidělované podpory, což ukázala i dlouhodobá praxe.

Nevyhovující jednotný způsob rozdělování účelových prostředků (na programy a granty) a nedostatečné hodnocení programů účelové podpory

Stávající právní úprava kodifikuje pouze postup při předkládání návrhu programu a jeho náležitosti nebo při změnách programu. Hodnocení programů je ponecháno na úrovni usnesení vlády, a to jen dílčím způsobem (hodnocení ukončených programů na základě kvantitativních kritérií, zejm. jejich výsledků). Situace, kdy jsou postupem uvedeným v zákoně hodnoceny jednotlivé projekty, ale už nejsou hodnoceny programy, jejichž cíle mají projekty naplňovat, přispívá zejména v oblasti aplikovaného výzkumu k jeho roztříštěnosti a k malé provázanosti konkrétních podporovaných aktivit (projektů apod.) na koncepční a strategické dokumenty.

Je třeba směřovat k uložení povinností hodnocení provádět, ale současně připustit, že hodnocení programů a skupin grantových projektů musí odpovídat zaměření a cílům stanoveným při jejich schválení. Bylo by krajně nevhodné zákonem stanovit jednotný postup a ukazatele pro hodnocení programů aplikovaného výzkumu, skupin grantových projektů základního výzkumu i pro inovace.

Absence přenositelnosti grantových projektů

Dle dosavadní právní úpravy v zákoně se smlouva o poskytnutí podpory řídí ustanoveními občanského zákoníku, nestanoví-li zákon č. 130/2002 Sb. jinak. Původně tento zákon odkazoval na obchodní zákoník. Ohledně soukromoprávní či veřejnoprávní povahy těchto smluv dlouho panoval nejednotný výklad.

Judikatura posledních let však řadí smlouvy o poskytnutí podpory do kategorie veřejnoprávních smluv podle správního řádu. Ustanovení správního řádu upravující veřejnoprávní smlouvy v § 170 explicitně vylučuje užití některých ustanovení občanského zákoníku, konkrétně ustanovení o neplatnosti právních jednání a relativní neúčinnosti, ustanovení o odstoupení od smlouvy a odstupném, ustanovení o změně v osobě dlužníka nebo věřitele, nejde-li o právní nástupnictví, ustanovení o postoupení smlouvy a o poukázce a ustanovení o započtení. Vyloučení možnosti změny v osobě dlužníka nebo věřitele by představovala překážku v možnosti změnit příjemce na základě postoupení smlouvy

o poskytnutí podpory. Samotné ustanovení umožňující přenositelnost grantového projektu přímo v zákoně chybí.

Administrativní náročnost a informační povinnost poskytovatelů

Zákonem jsou v současné době upraveny procesy týkající se vyhlášení veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji inovací, prokazování způsobilosti uchazeče až po přijímání a hodnocení návrhů projektů, neobsahuje však již ustanovení ukládající poskytovatelům a státní správě ve výzkumu, vývoji a inovacích obecně povinnost získávat si informace z vlastních, veřejnou správou provozovaných a veřejně přístupných informačních systémů veřejné správy. Zároveň je třeba reagovat na novou úpravu vyplývající ze zákona o právu na digitální služby.

Pokus omezit administrativní náročnost a nevyžadovat po příjemcích údaje, které má státní správa k dispozici v různých veřejně přístupných informačních systémech veřejné správy, který byl učiněn při druhé velké novele v roce 2014, skončil nezdarem a technickou a personální nepřípraveností poskytovatelů na změnu. V té době nebyly aplikace pro administraci veřejných soutěží ve výzkumu, vývoji a inovacích připraveny na propojení s informačními systémy veřejné správy.

Absence legislativní úpravy pro otevřený přístup k vědeckým informacím

Oproti vyspělým zemím v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, které prosazují otevřený přístup k vědeckým informacím, Česká republika dosud tuto oblast v zákoně č. 130/2002 Sb. nezakotvila. Vláda svým usnesením č. 289 ze dne 29. dubna 2019 schválila Akční plán pro implementaci Národní strategie otevřeného přístupu České republiky k vědeckým informacím na léta 2017-2020 a tím novou úpravu této problematiky.

Centrální zajišťování mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy

Podle současného znění zákona č. 130/2002 Sb. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy odpovídá za mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji. Tato kompetence je historicky dána zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, který přímo stanovuje, že toto ministerstvo je ústředním orgánem státní správy mj. právě pro výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti. Není však již stanoveno žádným právním předpisem, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy může pověřit jiný resort (poskytovatele podpory ve výzkumu a vývoje) zúčastnit se jednání mezinárodní spolupráce ve své specifické oblasti.

1.4 Identifikace dotčených subjektů

Dotčenými subjekty jsou zejména:

- státní správa a její orgány - poskytovatelé podpory výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků, tj. ústřední a jiné správní úřady odpovědné za výzkum, vývoj a inovace, především
  - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, jako ústřední orgán státní správy odpovědný za výzkum a vývoj
  - Ministerstvo průmyslu a obchodu jako ústřední orgán státní správy pro průmyslový výzkum, rozvoj techniky a technologií
  - Ministerstvo zdravotnictví
  - Ministerstvo vnitra
  - Ministerstvo obrany

- Ministerstvo kultury
- Ministerstvo zemědělství
- Ministerstvo zahraničních věcí
- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo dopravy
- Akademie věd ČR
- Grantová agentura ČR
- Technologická agentura ČR
- Územní samosprávné celky
- státní správa a její orgány, které nejsou poskytovateli podpory výzkumu, vývoje a inovací, např. Ministerstvo financí
- Úřad vlády ČR
- Rada pro výzkum, vývoj a inovace
- uchazeči o podporu a příjemci podpory (vysoké školy, ústavy AV ČR, resortní výzkumné ústavy, soukromé výzkumné instituce a podnikatelé)
- nově navrhované reprezentace podnikového výzkumu.

Přímé dopady na dotčené subjekty

Některá navržená řešení budou mít dopad na státní správu a její orgány ve smyslu zvýšené administrativy a revize a přizpůsobení vnitřních procesů a předpisů. Jedná se zejména o zavedení nových nástrojů účelové podpory a zjednodušení administrativy a napojení na informační systémy veřejné správy, kdy poskytovatelé nebudou požadovat po příjemcích předkládání a dokazování údajů, které lze získat z Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací nebo z jiného veřejného rejstříku, a budou je tak dohledávat přímo poskytovatelé. Nicméně bude toto zatížení kompenzováno velkým prospěchem na straně uchazečů o podporu a příjemců podpory. Snížení administrativní zátěže a možnost využití nových forem podpory urychlí a zkvalitní výzkumnou a inovační činnost těchto subjektů, která tak posílí podnikové a výzkumné prostředí, posílí jejich konkurenceschopnost a zvýší tak jejich pozici i na mezinárodní úrovni.

Nové členění účelové, institucionální a systémové podpory a tím i nové závazné ukazatele vyvolá novelizaci vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášku č. 419/2001 Sb., o rozsahu, struktuře a termínech údajů předkládaných pro vypracování návrhu státního závěrečného účtu a o rozsahu a termínech sestavení návrhů závěrečných účtů kapitol státního rozpočtu, ve znění pozdějších předpisů, které jsou v kompetenci Ministerstva financí. Jedná se však o jednorázové a dočasné navýšení pracovních úkolů, které budou řešeny v rámci kapacit zaměstnanců tohoto ministerstva.

Pověření ústředních a jiných správních úřadů zajišťováním mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovací přinese prospěch poskytovatelům, kteří do této chvíle nemohli spolupracovat s mezinárodními institucemi na stejné úrovni přímo. Tím bude odstraněn tento přetrvávající handicap.

Nově navrhované reprezentace podnikového výzkumu budou partnerem jak státní správy při jednáních o koncepčních a strategických otázkách rozvoje výzkumu, vývoje a inovací, tak při jednáních o spolupráci s dalšími institucemi zřízenými zákonem, jako je Akademie věd ČR a reprezentace vysokých škol, kam patří Česká konference rektorů či Rada vysokých škol. Nové reprezentace tak budou mít nové kompetence a tím významně

přispějí k naplňování Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací ČR a Inovační strategie ČR 2019-2030, zejména ve financování výzkumu pro potřeby zvýšení konkurenceschopnosti, při hodnocení výzkumu, v dlouhodobé strategii oblasti spolupráce soukromého sektoru s výzkumnými pracovišti, ve zvýšení investic do oblastí s vysokým potenciálem atd. V praxi to přinese navýšení soukromých prostředků do výzkumu, vývoje a inovací, prohloubení spolupráce výzkumné a aplikační sféry a vyšší zájem o inovační programy a větší využití výsledků výzkumu a vývoje v praxi. Sekundárně lze hovořit o velmi pozitivním dopadu na vysoké školy, ústavy Akademie věd ČR, resortní výzkumné ústavy, soukromé výzkumné instituce a podnikatele.

1.5 Popis cílového stavu

Předkladatel všechny svoje kroky, přípravu novely zákona č. 130/2002 Sb. nevyjímaje, činí se záměrem zvýšit výkon a kvalitu ve všech oblastech základního výzkumu, aplikovaného výzkumu a inovací.

1.5.1 Zvýšit inovační výkonnost České republiky

Inovační výkonnost České republiky sice roste, ale stále nedejří tempo s inovační výkonností EU. Cílem je proto zvýšit inovační výkonnost republiky a zařadit ji tak mezi inovační lídry a zároveň je cílem zajistit optimální podmínky pro potřeby všech článků inovačního řetězce. Tím je především jednoduchý proces pro podporu inovací, který umožňuje finanční podporu inovací bez zbytečné administrativní zátěže jak na straně poskytovatele, tak na straně příjemce. V oblasti inovací hraje nejdůležitější roli čas, proto je nezbytné vytvořit takové podmínky, aby poskytovatelé mohli vyhlásit program pro inovace, který umožní rychle reagovat na aktuální potřeby podnikatelské sféry, ale i na potřeby vlády.

1.5.2 Zjednodušit a zpřehlednit členění výdajů na výzkum, vývoj a inovace

Cílem je narovnat členění institucionální a účelové podpory dle jejich pojetí a faktického užití. V tomto případě tedy nejde o změnu, která se projeví vyšší konkurenceschopností nebo např. efektivností, ale o změnu administrativní, která zvýší transparentnost poskytování podpory výzkumu, vývoji a inovacím z veřejných prostředků.

1.5.3 Zefektivnit rozdělování účelových prostředků na programy a skupiny grantových projektů

Cílem je efektivnější rozdělování účelových prostředků na základě možnosti flexibilněji reagovat na nové skutečnosti zjištěné z hodnocení v průběhu realizace a po skončení programů a skupin grantových projektů. Bude možné také přesněji a cíleněji formulovat navazující programy tak, aby se co nejefektivněji zajistila návaznost financování.

1.5.4 Zajistit optimální podmínky pro řešení grantových projektů

Cílem je umožnit vědcům zajistit si pro řešení svých grantů co nejlepší možné podmínky, pokud usoudí, že je mohou získat jinde, než na stávajícím pracovišti. Tím se také docílí vyšší motivace výzkumných institucí zajistit takové zázemí a vybavení pro své pracovníky, aby nedocházelo k odchodu vynikajících vědců.

1.5.5 Zjednodušit administrativu v systému výzkumu, vývoje a inovací

Cílem je snížení administrativní a tím i finanční náročnosti, jak na straně poskytovatele, tak na straně příjemce.

Snahou je zjednodušit celý proces veřejné soutěže zejména pro programy v oblasti inovací tak, aby byly odbourány zdlouhavé procedury pro přijímání a hodnocení návrhů projektů ve veřejné soutěži.

Pro uchazeče o podporu pak snížit administrativní zatížení při prokazování způsobilosti při podávání návrhů projektu. Nebudou po nich vyžadovány údaje, které má státní správa k dispozici v různých veřejně přístupných informačních systémech veřejné správy.

1.5.6 Zajistit otevřený přístup k vědeckým informacím

Kromě splnění úkolu uloženého vládou se docílí trvalého, okamžitého, svobodného a bezplatného online zpřístupnění plných textů publikovaných vědeckých výsledků bez omezení pro kohokoli.

1.5.7 Možnost pověřit ústřední a jiné správní úřady zajišťováním mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích

Cílem je umožnit ústředním a jiným správním úřadům přímá jednání na mezinárodní úrovni s rovnocennými partnery ve své specifické oblasti výzkumu, vývoje a inovací.

1.6 Zhodnocení rizika

V případě neefektivní podpory výzkumu, vývoje a inovací hrozí další **ztráta konkurenceschopnosti** ČR s celou řadou negativních ekonomických a sociálních konsekvencí. Nástroje vhodné pro změnu situace dosud v české legislativě chybí nebo jsou zcela nedostatečné.

Dalším významným rizikem je **nízká vazba mezi základním výzkumem a aplikovaným výzkumem na straně jedné a inovacemi na straně druhé**. Vynakládané prostředky na výzkum a vývoj se tak zatím příliš neprojevují v podobě inovací a podpoře hospodářského růstu, ale směřují spíše k tvorbě publikací. V souvislosti s realizací OP VaVpI, jako zdroje nejvyšších investic do infrastruktury, se ukazuje obtížná financovatelnost celého systému výzkumu, vývoje a inovací zejména po roce 2020 (po skončení současného programovacího období), přičemž lze presumovat, že bez dostatečné podpory výzkumu, vývoje a inovací z veřejných rozpočtů dojde k poklesu rozsahu a kvality výzkumu, vývoje a inovací v ČR.

Řešení problému se ukazuje naléhavé, neboť v současné ekonomické a hospodářské situaci lze přetrvávající pozici České republiky ve vztahu k vyspělým zemím Evropské unie, ale i dalším mimoevropským zemím, začít posilovat efektivním využíváním prostředků na výzkum, vývoj a inovace a zejména uplatněním jejich výsledků.

Současně nedostatečná právní úprava mechanismu inovačních aktivit, včetně dalších nástrojů podpory, které evropské předpisy umožňují, by i nadále bránila v rozvoji české ekonomiky správným směrem.

Na základě výše uvedeného lze tedy konstatovat, že neřešení problémů či nedostatečné (absentující) úpravy v oblasti financování výzkumu, vývoje a inovací, tedy zejména chybějící jednotná a komplexní právní úprava, představuje výrazné riziko.

2. Návrh variant řešení

Opakované problémy a nedostatečná procesní úprava v oblasti výzkumu, vývoje a inovací ukazují, že současný stav je nadále neudržitelný. Jak vyplynulo z řady jednání s vědeckou obcí, příjemci i poskytovateli, po změně stávajících poměrů volají všechny dotčené subjekty.

Na základě rozsáhlých diskuzí nejen v rámci pracovní skupiny pro přípravu novely zákona (ve složení viz bod 7), ale také s ostatními zainteresovanými institucemi v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, kde se podrobně projednávaly postupně všechny oblasti navrhovaných změn, a také na základě zadání Rady pro výzkum, vývoj a inovace, je jediné věcné řešení, a to varianta 1. V některých případech by bylo možné hledat variantní řešení problémů, která by však byla užitečná vždy pouze pro určitou skupinu nebo určité skupiny subjektů, pro řadu dalších by však tato řešení byla nepřijatelná nebo nerealizovatelná. Systém v oblasti výzkumu, vývoje a inovací je velmi specifický a zahrnuje širokou škálu zainteresovaných skupin, přičemž je nezbytné zohlednit všechny tyto skupiny a navrhovat pro ně komplexní řešení jako pro celek. Z postupného vývoje systému výzkumu, vývoje a inovací, z dlouhodobé praxe, z mezinárodních zkušeností i z již proběhlých jednání a témat k předchozím návrhům změny zákona č. 130/2002 Sb. bylo zřejmé, jakým směrem se bude v diskuzích ubírat. Dospělo se k výsledným kompromisům, které nabízejí právě pouze jediné řešení. Z důvodů výše uvedených se nezvažovaly další varianty.

Ideálním technicko-legislativním řešením k realizaci navrhovaných změn je provedení velké novely zákona. Novelou sice nelze získat novou strukturu zákona a dosáhnout významnějšího zjednodušení, ale do zákona se zapracují všechny potřebné změny v příznivém časovém horizontu. Tento způsob legislativní úpravy byl vybrán i s vědomím toho, že by nemělo dojít k zásahu do působnosti jednotlivých aktérů, což by nový zákon jistě vyvolal. Současně by se opět rozpoutala diskuze týkající se otázky zřízení nového ministerstva. Tyto diskuze skončily vždy bezvýsledně.

Některé z výše definovaných problémů byly již předmětem větší novely zákona, kterou v roce 2013 předložila Rada pro výzkum, vývoj a inovace. Návrh novely byl schválen vládou a předložen Poslanecké sněmovně. Vzhledem k předčasným volbám bylo projednávání ukončeno. Byla snaha také o zpracování nového zákona. „Poslední“ věcný záměr nového zákona byl vládou schválen až v roce 2016. Příprava paragrafovaného znění návrhu zákona se naplno rozběhla až počátkem roku 2017. Materiál byl předložen vládě, ale vzhledem ke konci funkčního období vlády byl legislativní proces rovněž ukončen, aniž bylo dosaženo cíle. Také z tohoto důvodu byla zvolena právě novela zákona jako jediná reálná možnost provést navrhované změny.

Varianta 0: Zachování současného stavu

S nulovou variantou jsou spojena především negativa, jejichž neřešení může vést k prohloubení stávajících problémů, nejistotě v následujících letech a v dlouhodobém horizontu k neudržitelnosti funkčního systému. Zachování současného stavu by nevedlo ke stanoveným cílům.

Varianta 1:

Nové nástroje podpory inovací

Podporu inovací má za cíl řada strategických dokumentů v čele s Inovační strategií České republiky 2019–2030. Nyní je nezbytné promítnout podporu inovací do legislativního textu. S rozšířením zákona o podporu inovací úzce souvisí i možnost využití jiných forem podpory, než jsou dotace, které umožňuje článek 5 GBER, jako jsou subvence úrokových sazeb, půjčky a záruky. Tyto formy jsou již uvedeny v zákoně č. 218/2000 Sb. a v zákoně č. 47/2002 Sb., jsou tedy již v našem legislativním prostředí známy, je proto pouze posledním krokem tyto formy podpory umožnit v oblasti výzkumu, vývoje a inovací.

V souvislosti s tím bude zákonem ustanoven nový ústřední správní úřad pro inovace, a to Ministerstvo průmyslu a obchodu, které bude zajišťovat administraci procesů spojených s podporou inovací. Toto ministerstvo je nejvhodnějším resortem s ohledem na skutečnost,

že dle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, je Ministerstvo průmyslu a obchodu ústředním orgánem státní správy mj. pro průmyslový výzkum, rozvoj techniky a technologií a věci malých a středních podniků a pro věci živností.

Se zavedením nových nástrojů na podporu inovací je třeba upravit procesy výběru návrhů projektů, hodnocení a rozhodování, stejně jako neměnnost lhůt, dosud univerzálně platných pro všechny situace.

Poskytovatel by měl proto mít v případě podpory inovací možnost upravit některé části veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích a tyto změny uvést v programu výzkumu, vývoje a inovací, který jako dosud bude schvalovat vláda. Účelem nové úpravy je rozšířit a zjednodušit možnosti, kterými disponuje poskytovatel při výběru návrhů projektů k pozdějšímu financování tak, aby lépe vyhověl povaze a zaměření jím navrhovaného programu zaměřeného na inovace.

Navržené řešení je:

- a) rozšíření forem podpory tak, že kromě dotace bude pro případ inovací umožněno využít v souladu s rozpočtovými pravidly také další formy podpory,
- b) úprava postupu při přijímání návrhů projektů stanovením průběžné zadávací lhůty,
- c) případné postupné hodnocení návrhů projektů spojené s jejich upřesňováním a dopracováním v několika kolech.

Nové členění účelové, institucionální a systémové podpory

Nově se navrhuje podporu strukturálně upravit a rozčlenit do tří skupin místo do dvou.

Do účelové podpory (občas nazývané „projektová“) by měly být zařazeny výdaje na projekty výzkumu, vývoje a inovací, tedy výdaje poskytované na základě veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích, projekty operačních programů, systémové projekty a finanční podíly na podporu projektů mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích.

Kategorie institucionální podpory by měla zahrnovat výdaje určené na podporu výzkumných organizací a rozdělované na základě hodnocení výzkumných organizací prováděného dle metodiky schválené vládou. Jde tedy o výdaje na tzv. koncepční rozvoj výzkumných organizací

A veškeré ostatní výdaje, které slouží k podpoře činnosti celého systému a nejsou určeny pro individuální projekt nebo výzkumnou organizaci, by měly být považovány za systémové, tedy náklady nutné pro chod systému. Systémová podpora bude obsahovat ostatní podporu výzkumu, vývoje a inovací, jako náklady na činnost Grantové agentury ČR, Technologické agentury ČR, Akademie věd ČR, náklady spojené s činností Rady pro výzkum, vývoj a inovace, věcné a finanční ocenění, sdílené činnosti a zabezpečení činností spojených s poskytnutím podpory, např. zabezpečení veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích, velké výzkumné infrastruktury a mezinárodní spolupráci vyjma projektů programů mezinárodní spolupráce financových prostřednictvím účelové podpory.

Návazně na Metodiku 2017+ systematické hodnocení programů účelové podpory

Zákonem bude uložena povinnost poskytovatelům účelové podpory provádět nejen předběžné, ale také průběžné a závěrečné hodnocení programů účelové podpory na aplikovaný výzkum, vývoj a inovace, včetně hodnocení využití výsledků, podle zásad připravených Radou pro výzkum, vývoj a inovace. Tím ale nebudou dotčena ustanovení o programech dle rozpočtových pravidel. Na rozdíl od hodnocení výzkumných organizací není v tomto případě žádoucí vytvářet závaznou jednotnou metodiku, neboť každý program je jiný

a hodnocení programů je třeba provádět s ohledem na jeho zaměření. Rada pro výzkum, vývoj a inovace vytvoří a vládě předloží zásady pro hodnocení programů účelové podpory a skupin grantových projektů, které budou sloužit poskytovatelům jako vodítko. Bude tedy pouze na poskytovateli, aby s ohledem na jím připravovaný program stanovil jako součást návrhu programu potřebné informace o hodnocení programu při jeho schvalování.

Zákon dále uloží příjemcům účelové podpory povinnost poskytnout poskytovateli informace o využití výsledků projektů výzkumu, vývoje a inovací, financovaných plně nebo částečně poskytovatelem. Zákon stanoví tuto povinnost tak, že poskytovatel bude mít právo pouze na informace o výsledcích projektu nebo grantu, který financoval.

Jen důsledně zpracované programy a nastavené mechanismy mohou zajistit efektivnější rozdělování účelových prostředků a zároveň bude možnost lépe reagovat při realizaci programu na základě zjištěných výsledků těchto hodnocení. Hodnocení dopadů a údaje o výsledcích projektů bude velmi užitečným vodítkem při tvorbě nových programů účelové podpory.

Možnost přenositelnosti grantových projektů

Nová právní úprava má jasně a explicitně stanovit možnost a podmínky pro přenositelnost grantových projektů.

Zákonem bude stanovena možnost přenositelnosti grantových projektů s tím, že bude se souhlasem Grantové agentury ČR uzavřena písemná dohoda o postoupení smlouvy o poskytnutí podpory mezi původním příjemcem a nabyvatelem grantového projektu.

Jednodušší administrativa ve výzkumu, vývoji a inovacích a zajištění napojení na informační systémy veřejné správy

Dne 16. prosince 2019 vláda svým usnesením č. 935 schválila systém řízení a koordinace Inovační strategie České republiky 2019-2030 a akční plán Inovační strategie České republiky 2019-2030. Jedním z cílů v pilíři 1. Financování a hodnocení výzkumu a vývoje je prostřednictvím novely zákona č. 130/2002 Sb. zjednodušit administrativu ve výzkumu, vývoji a inovacích a zajistit napojení na informační systém základních registrů.

Zákonem bude zjednodušen postup při změně vládou schváleného programu tak, že poskytovatel předloží návrh na změnu programu pouze v případech, pokud hodlá měnit parametry celého programu. Poskytovatel naopak nebude muset předkládat vládě návrh na změnu programu v případě, že budou prováděny změny uvnitř programu, tj. mezi podprogramy jednoho programu.

Dále bude Rada pro výzkum, vývoj a inovace zabezpečovat harmonizaci podmínek pro poskytování účelové podpory, což přinese snížení administrativní zátěže.

Poskytovatel bude nově zajišťovat údaje o příjemci, které lze získat z Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací či z jiného informačního systému veřejné správy. Takto bude získávat např. výpisy z veřejných rejstříků apod. Průběžná aktualizace identifikačních údajů bude zajištěna prostřednictvím rozhraní na Informační systém základních registrů, agendové informační systémy (např. obchodní rejstřík) apod.

Otevřený přístup k vědeckým informacím v souladu s evropskou strategií výzkumu, vývoje a inovací

V zákoně bude ustanoveno, že nově bude rejstřík informací o výsledcích obsahovat odkaz, který umožní dálkový neomezený bezplatný přístup k plnému znění výsledků a informace o dostupnosti souvisejících údajů z výzkumu s respektováním faktu, že některé výsledky nelze zpřístupnit bezodkladně a některé nelze zveřejnit na základě zvláštních právních

předpisů. Jedná se o druh výsledků J (recenzovaný odborný článek) a D (stat' ve sborníku) dle Metodiky 2017+.

Pověření ústředních a jiných správních úřadů zajišťováním mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích

Nově zákonná úprava umožní pověřit Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy další ústřední a jiné správní úřady, které jsou odpovědné za výzkum, vývoj a inovace, zajišťovat mezinárodní spolupráci v této oblasti s věcně příslušnými ministerstvy členských států EU a třetích států. Dále budou spolupracovat s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na přípravě programů podle práva EU.

Současně s ohledem na nový ústřední správní úřad pro oblast inovací, jak je uvedeno v bodě 1.5.1, bude možné pověřit zajišťováním mezinárodní spolupráce další správní úřady také pro inovace.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1 Identifikace nákladů a přínosů

3.2 Náklady

3.2.1 Náklady nulové varianty

Nulová varianta nepředstavuje další navýšení nákladů, tato skutečnost však nedokáže kompenzovat negativa, která by zachování současného stavu přinesla.

3.2.2 Náklady varianty 1

Nové nástroje podpory inovací

Se zavedením nových nástrojů účelové podpory inovací souvisí také stanovení nového ústředního správního úřadu pro inovace – Ministerstvo průmyslu a obchodu. Pro administraci a realizaci těchto nových nástrojů a procesů bude nezbytné zabezpečit ústřední správní úřad potřebnými finančními prostředky. Předpokládaný objem těchto prostředků je obdobný jako u ústředního správního úřadu pro výzkum a vývoj – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Náklady na činnost Ministerstva průmyslu a obchodu na zajištění inovací se odhadují na 5 mil. Kč ročně. Stejný objem finančních prostředků, tj. 5 mil. Kč, má Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy schváleno v položce náklady na činnost pro rok 2019 i 2020 dle zákona o státním rozpočtu.

Předpokládané výdaje budou součástí schválených výdajových limitů na podporu výzkumu, vývoje a inovací a nebudou tedy představovat nárůst výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace nad schválený střednědobý výhled.

Zavedení nástrojů nemusí nutně znamenat navýšení státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace. Především by mělo jít o rozšíření možností jak inovace podpořit. Je čistě na rozhodnutí vlády, zda podpoří tuto oblast navýšením státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace, ale to nelze předjímat.

Nové členění účelové, institucionální a systémové podpory

Nové členění výdajů na výzkum, vývoj a inovace nepřinese žádné náklady. Jedná se o technické řešení v rozvržení tabulek při sestavování návrhu státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace. Změnu struktury průřezových ukazatelů bude dělat Ministerstvo financí v rámci pracovních úkolů ve standardních aplikacích Integrovaného informačního systému státní pokladny. Bude nezbytné strukturu upravit i novelou vyhlášky č. 323/2002 Sb.,

o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů, a novelou vyhlášky č. 419/2001 Sb., o rozsahu, struktuře a termínech údajů předkládaných pro vypracování návrhu státního závěrečného účtu a o rozsahu a termínech sestavení návrhů závěrečných účtů kapitol státního rozpočtu, ve znění pozdějších předpisů. Změna struktury může vyvolat případné výdaje na straně ekonomických systémů organizačních složek státu/poskytovatelů. V těchto případech budou výdaje součástí schválených výdajových limitů na podporu výzkumu, vývoje a inovací.

Návazně na Metodiku 2017+ systematické hodnocení programů účelové podpory

Zavedení systematického hodnocení programů účelové podpory by nemělo přinést žádné zvýšení nákladů na realizaci programů. Nová hodnocení mohou poskytovatelé zajistit v rámci svých kapacit zaměstnanců. K navýšení nákladů by mohlo dojít, pokud by poskytovatelé využili k realizaci hodnocení externích subjektů. Hodnocení mohou realizovat experti ze zahraničí, pokud to povaha podpořených aktivit ve výzkumu, vývoji a inovacích a organizační podmínky umožňují nebo nezávislí experti z ČR. Toto jim umožňují Základní principy přípravy a hodnocení programů a skupin grantových projektů výzkumu, vývoje a inovací, které schválila vláda svým usnesením č. 351 ze dne 13. května 2015. Tato možnost však existuje již nyní.

Možnost přenositelnosti grantových projektů

Nepředpokládá se navýšení nákladů s ustanovením této možnosti. V dosavadní praxi ke změně příjemce docházelo, nyní se pouze navrhuje zakotvení této možnosti přímo v zákoně.

Jednodušší administrativa ve výzkumu, vývoji a inovacích a zajištění napojení na informační systémy veřejné správy

Změny obsahu Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací s sebou nenesou žádné náklady a úpravy budou zajištěny za stávajících výdajů na provoz a rozvoj Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací bez dodatečných nároků na státní rozpočet. U poskytovatelů by měl být finanční dopad rovněž nulový.

Webová rozhraní na straně informačních systémů veřejné správy existují, proto na jejich straně nedojde k novému navýšení nákladů. Náklady se očekávají s ohledem na napojení Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací na tyto informační systémy. Celková výše těchto nákladů však nepřesáhne 1 mil. Kč. Částka je vypočtena na základě času nezbytného na realizaci interních úprav Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací a vychází z průměrné ceny 10 tis. Kč/MD v oblasti IT. Man-day (člověkoden) je pracovní čas jedné osoby odpovídající jednomu pracovnímu dni, tedy 8 hodinám. Tato částka bude hrazena z kapitoly Úřadu vlády ČR z výdajů na činnost Rady pro výzkum, vývoj a inovací a bude v rámci schválených výdajových limitů.

S určitými malými náklady je zapotřebí počítat u příjemců podpory na výzkum, vývoj a inovace, pokud nevyužívají k vkládání údajů do Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací vkládací aplikaci VaVER. Souhrnně však náklady nepřesáhnou 1 mil. Kč za celou Českou republiku (v tom: úprava aplikace OBD pro vysoké školy dle rozsahu úpravy od 10 tis. Kč do 100 tis. Kč, Akademie věd ČR dtto, čtyři vysoké školy mimo OBD dtto). Částka je vypočtena opět na základě času nezbytného na realizaci těchto úprav a vychází z průměrné ceny 10 tis. Kč/MD (viz. výše).

Otevřený přístup k vědeckým informacím

Náklady na úpravu Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací se očekávají minimální. Předpokládá se celková výše těchto nákladů do 1 mil. Kč a bude hrazena z kapitoly Úřadu vlády ČR z výdajů na činnost Rady pro výzkum, vývoj a inovací. Výše nákladů je vypočtena na základě času nezbytného na realizaci úprav informačního systému a vychází z průměrné ceny 10 tis. Kč/MD.

Pověření ústředních a jiných správních úřadů zajišťováním mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích

Tato nová ustanovení by neměla navýšit náklady při zajišťování mezinárodní spolupráce ostatními pověřenými poskytovateli. Využití nových ustanovení je pouze možnost a ne povinnost, proto ji budou poskytovatelé, pokud se pro ni rozhodnou, realizovat za stávajících kapacit.

3.3 Přínosy

3.3.1 Přínosy nulové varianty

V případě nulové varianty, tj. nepřijetí žádného opatření v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, nebyly shledány žádné významné klady či přínosy, které by přispěly k řešení stávajících systémových a institucionálních problémů v oblasti výzkumu, vývoje a inovací.

3.3.2 Přínosy varianty 1

Nové nástroje podpory inovací

Hlavním přínosem bude především možnost volit nové formy podpory inovací. Díky novým nástrojům a zjednodušení postupů, které umožní realizovat výsledky výzkumu a vývoje, dojde ke stimulaci soukromých výdajů do výzkumu, vývoje a inovací a očekávanému zlepšení inovačního klimatu. Zároveň nově otevřený přístup k vědeckým informacím urychlí a zkvalitní vývojovou a inovační činnost podniků a tím dojde ke zvýšení jejich konkurenceschopnosti na národní i mezinárodní úrovni.

Nové členění účelové, institucionální a systémové podpory

Nové členění výdajů na výzkum, vývoj a inovace na institucionální, účelovou a systémovou podporu narovná stávající systém a finanční prostředky budou rozdělovány dle skutečné věcné podstaty.

Návazně na Metodiku 2017+ systematické hodnocení programů účelové podpory

Od nového zavedení systematického hodnocení programů účelové podpory se očekává flexibilnější reakce při realizaci programů účelové podpory. Tato sebereflexe a tím i rychlejší odezva na potřebné změny zajistí efektivnější využití finančních prostředků.

Možnost přenositelnosti grantových projektů

Velkým přínosem této možnosti je bezesporu flexibilnější a kvalitnější prostředí v základním výzkumu. Řešitel bude mít možnost si zajistit nejlepší možné podmínky pro řešení daného grantového projektu.

Jednodušší administrativu ve výzkumu, vývoji a inovacích a zajištění napojení na informační systémy veřejné správy

Zjednodušení prokazování způsobilosti a důsledné uplatňování zásady, že poskytovatel využije informace o uchazeči, dostupné ve veřejných informačních systémech, sníží

administrativní zátěž uchazečů a tím získají větší prostor zaměřit se na zpracovávání návrhů projektů na vysoké úrovni. Finanční úspora uchazečů na tuto administrativní činnost nelze vyčíslit, jelikož se taková data neevidují.

Otevřený přístup k vědeckým informacím

Hlavním přínosem otevřeného přístupu je především zrychlení výměny vědeckých informací a rozšíření jejich dostupnosti. Vědečtí pracovníci tak budou moci využít dílčí výsledky užitečné pro vlastní výzkum a tím dojde k časové i finanční úspoře při získávání výzkumných poznatků, kterých již bylo za podpory z veřejných prostředků dosaženo dříve.

Prosazením otevřeného přístupu dojde ke zvýšení viditelnosti vědeckých informací a také rozšíření čtenářské základny a tím i zvýšení informačního dopadu.

Pověření ústředních a jiných správních úřadů zajišťováním mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích

Tyto instituce tak budou mít možnost přímo spolupracovat s institucemi na stejné úrovni a lépe a flexibilněji spolupracovat ve své specifické oblasti na mezinárodní úrovni. Hlavní odpovědnost za oblast výzkumu a vývoje i nadále zůstává na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a za oblast inovací nově na Ministerstvu průmyslu a obchodu, ale velkým přínosem je právě nová možnost jednání bez zprostředkovatele se znalostí ve svém oboru na mezinárodní úrovni.

3.4 Vyhodnocení variant

Nulová varianta představuje status quo a pro účely návrhu zákona byla využita jako východisko pro hodnocení. Nepředstavuje další navýšení nákladů, ale nemá ani žádné přínosy. Ponechání stávající právní úpravy neřeší jednotlivé problémy. V dlouhodobém horizontu ani nekoresponduje s trendem, který je aktuálně patrný v sousedních zemích a v řadě případů vede k neefektivnímu (nadbytečnému či duplicitnímu) vynakládání prostředků na výzkum, vývoj a inovace. Nulová varianta dále vede k tomu, že zákon č. 130/2002 Sb. se dostává do přímého rozporu s pozdějšími právními předpisy (např. správní řád, zákon o právu na digitální služby). Tyto rozpory pak mohou působit interpretační a aplikační potíže a zvyšovat míru netransparentnosti celého systému podpor.

Varianta 1 – novela zákona se zaměřuje na řešení aktuálních otázek a zároveň i těch, které bude třeba řešit v budoucnu. Prostřednictvím novely zákona lze tyto změny realizovat v kratším časovém úseku. Zároveň bude zajištěna kontinuita a stabilita celého systému. Zásadním pozitivem varianty 1 jsou však tolik žádané přínosy (viz 3.3.2).

Dopady na státní rozpočet

U varianty 1 vzniknou náklady související se zavedením nových nástrojů podpory a jejich administrací, s napojením na informační systémy veřejné správy a se zajištěním otevřeného přístupu k vědeckým informacím. Ale tyto náklady jsou nezbytné k naplnění stanovených cílů. Zvýšené náklady v jednotlivých specifických případech však budou kompenzovány úsporami při zjednodušení veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích, narovnáním institucionálního a účelového financování výzkumu, vývoje a inovací.

Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost

Širší promítnutí evropské legislativy v oblasti veřejné podpory a tedy umožnění využití dalších nástrojů pro poskytnutí veřejné podpory, především na podporu inovací, výrazně přispěje k realizaci vysoce kvalitních výsledků výzkumu a vývoje a k zlepšení inovačního

prostředí. Dále umožnění přenositelnosti grantových projektů a zajištění otevřeného přístupu k vědeckým výsledkům zajistí flexibilnější prostředí v oblasti výzkumu a vývoje. Velkým přínosem je také možnost pověřit ústřední a jiné správní úřady zajišťováním mezinárodní spolupráce, tím se rychleji a účelněji propojí specifické vědecké oblasti na mezinárodní úrovni a umožní tak kontakt se světovými špičkami. Tato skutečnost povede ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR v mezinárodním měřítku.

Dopady na podnikatelské prostředí

Snížení administrativní náročnosti veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích, odstranění výkladově sporných ustanovení dosavadní právní úpravy a nástroje popsané v předchozím bodě budou mít pozitivní dopad především na podnikatelské subjekty. Především po implementaci nových finančních nástrojů lze očekávat nárůst podnikatelských výdajů na výzkum, vývoj a inovace.

Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje)

Nemá dopad na územní samosprávné celky.

Sociální dopady

Navržená změna nepředstavuje žádné sociální dopady.

Dopady na spotřebitele

Nemá dopady na spotřebitele.

Dopady na životní prostředí

Nemá dopady na životní prostředí.

Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Navržené změny nevyvolávají diskriminaci ani nemají dopad na rovnost žen a mužů.

Dne 3. ledna 2018 vláda schválila svým usnesením č. 8 Akční plán rozvoje lidských zdrojů pro výzkum, vývoj a inovace a genderové rovnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích v ČR na léta 2018 až 2020. Tímto usnesením dále uložila ministru školství, mládeže a tělovýchovy předložit průběžné vyhodnocení plnění opatření akčního plánu, jako jeden z dílčích podkladů pro přípravu další aktualizace Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací.

Usnesením vlády ze dne 20. července 2020 č. 759 byla schválena Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+. Cíl č. 2 této politiky je „Podpořit výzkumné organizace ve vytváření motivujících pracovních podmínek a rozvoj potenciálu lidí napříč celým spektrem výzkumu a vývoje“ (2.1 Vytvořit systém podpory rozvoje potenciálu lidí na institucionální úrovni, 2.2 Vytvořit prostředí pro růst motivace k výzkumné kariéře a její udržitelnost v ČR, 2.3 Získávat a udržovat odborníky z ČR i ze zahraničí, vytvářet pro ně kvalitní podmínky, 2.4 Vytvářet podmínky pro kombinaci výzkumné práce a rodičovství a pro uplatnění žen po mateřské a žen či mužů po rodičovské dovolené). Zejména pro bod 2.4 je pak určeno Opatření 12 „Vytváření podmínek pro kombinaci výzkumné práce a rodičovství a pro uplatnění žen po mateřské dovolené“, které podrobně popisuje kroky, které by měly vést ke zlepšení celé situace. Tato oblast je tedy primárně řešena prostřednictvím nové Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací a v ní stanovenými opatřeními.

Dopady na výkon státní statistické služby

Změna způsobu vykazování a rozšíření údajů vkládaných do informačního systému výzkumu, vývoje a inovací zdokonalí výkaznictví a zvýší vypovídací hodnotu informací v oblasti výzkumu, vývoje a inovací.

Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná úprava splňuje kritéria přiměřenosti, efektivity a jednoznačné odpovědnosti. Návrh úpravy jako celek se shoduje se známou dobrou praxí. Návrh zákona předpokládá možná korupční rizika, nikoli však větší, než jaká lze předpokládat ve stávající právní úpravě výzkumu, vývoje a inovací. Evidence údajů v Informačním systému výzkumu, vývoje a inovací snižuje korupční rizika (neoprávněné zásahy do dat) na minimum.

Jedinou změnou, která může obavy z korupce zvyšovat, je zavedení nástrojů pro inovace. K tomu lze říci, že zavedení průběžné lhůty pro přijímání a hodnocení návrhů projektů inovací a návratné finanční výpomoci jsou procesy a nástroje již známé. Buď se běžně používají, nebo jsou již do právního řádu zavedeny (návratná finanční výpomoc – viz § 14 rozpočtových pravidel).

Stávající obranné mechanismy proti korupčnímu jednání nebo proti porušování pravidel veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích zůstávají beze změny a navíc je doplněna podrobnější úprava práv uchazečů na informace o přijímání a hodnocení návrhů projektů, která má zvýšit transparentnost veřejných soutěží.

Otázce omezení korupčního rizika byla věnována pozornost i v případě tzv. přenositelnosti grantu. Navrhovaná právní úprava je z tohoto pohledu koncipována takto:

- omezuje se pouze na základní výzkum, u jehož výsledků se nepředpokládá komerční uplatnění a tedy pozdější materiální/finanční benefity, a práva k výsledkům jsou v drtivé většině případů pouze osobnostní,
- přenesení grantu je možné pouze se souhlasem všech zúčastněných, poskytovatele, původního příjemce i nového příjemce; v případě více příjemců je nutný souhlas všech příjemců účelové podpory,
- nový příjemce musí mít takové kvality jako původní příjemce, tzn. že musí sám splňovat podmínky způsobilosti, a pokud součástí hodnocení projektů byly i některé aspekty vztahující se k osobě původního příjemce, musí i nový příjemce dosahovat obdobných kvalit, které zajistí, že i on by býval uspěl v hodnocení projektů (tj. záměna příjemců nesmí mít vliv na výsledky soutěže), a konečně
- aby postoupením smlouvy nedošlo ke změně podmínek veřejné soutěže ve výzkumu, vývoje a inovací.

Tato opatření lze dobře naplnit v případě základního výzkumu. Naopak u aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací je naplnit nelze nebo jen s obtížemi a poskytovatel i příjemci by mohli porušovat podmínky, za kterých byla účelová podpora poskytnuta.

Do § 36 a 36a se nově vkládají opatření zamezující podezření ze střetu zájmů v osobě předsedy Grantové agentury ČR a předsedy Technologické agentury ČR. Vychází se z praxe, kdy v čele agentury stojí nebo stál významný český vědec, aktivní řešitel projektů výzkumu, vývoje a inovací. Jako předseda agentury však rozhoduje o poskytování účelové podpory v oblasti své působnosti a po dobu výkonu své funkce by neměl být spojován s využitím účelové podpory poskytované jím řízenou agenturou.

Toto omezení není absolutní. Projekty, jejichž řešení bylo zahájeno před jeho nástupem do funkce, by měly být řádně dokončeny. Právě tak je možné, aby se předseda agentury zúčastnil řešení projektu financovaného jiným poskytovatelem. Podobný přístup je uplatňován jak zákoníkem práce, tak zákonem o státní službě, kdy činnost ve výzkumu je jednou z povolených činností (výzkumná činnost, umělecká činnost, činnost pedagogická a správa vlastního majetku).

Dopady na bezpečnost nebo obranu státu

Zjednodušení administrativních procesů, minimalizace interpretačních nepřesností a nové nástroje veřejné podpory budou mít pozitivní vliv na rychlou realizaci a zavádění výsledků bezpečnostního a obranného výzkumu do praxe, tedy i na bezpečnost a obranu státu obecně. Součástí novely je však drobná změna § 32 odst. 1 a odst. 2 písm. b), která navazuje na již dříve provedené doplnění § 40 a upravuje evidenci výdajů na část bezpečnostního výzkumu. Tato úprava je však v pozitivním smyslu.

4. Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Návrh možných řešení uvažuje s následujícími variantami:

Varianta 0: zachování současného stavu,

Varianta 1: provedení velké novely zákona,

Varianta 1 si klade za cíl nastavit takové podmínky pro podporu výzkumu, vývoje a inovací, které významným způsobem přispějí především k dosažení popsaných výsledků.

Předkladatel proto zvolil jako řešení pro další realizaci variantu 1, která je jediným možným řešením. Jedná se o zadání Rady pro výzkum, vývoj a inovace, které je podpořeno konzultacemi s dotčenými subjekty.

5. Implementace doporučené varianty a vynucování

Regulace bude zaváděna od nabytí účinnosti zákona, tj. od ledna roku 2022.

Za implementaci bude zodpovědná Rada pro výzkum, vývoj a inovace. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy spolu s Ministerstvem průmyslu a obchodu budou odpovědná za ty oblasti, jež jsou zákonem svěřeny do jejich působnosti.

Dále budou za implementaci regulace zodpovědní další poskytovatelé účelové, institucionální a nově systémové podpory výzkumu, vývoje a inovací.

6. Přezkum účinnosti regulace

Přezkum účinnosti bude vykonáván až v souvislosti s aplikací samotného zákona. Bude prováděn postupně poté, co regulace nabude plné účinnosti, tedy po roce 2022.

První přezkum účinnosti bude proveden nejdříve za 5 let od účinnosti zákona. Termín je takto stanoven z důvodu zpoždění, které vykazují statistická zjišťování a analýzy, a to je zpravidla 2-3 roky.

Zejména efekt ze zavedení nových nástrojů účelové podpory a hodnocení programů účelové podpory bude zjistitelný a zhodnotitelný až s časovým odstupem.

Pro sledování dopadů legislativní změny budou využity především oficiální statistické údaje publikované OECD a Evropskou komisí (Innovation Union Scoreboard), kde je k dispozici dostatek indikátorů včetně složeného indikátoru „Summary Innovation Index“, vhodných pro sledování vývoje výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Tyto zdroje sloužily jako výchozí analýza pro přípravu této novely. Změny se projeví v indexech analýzy stavu výzkumu, vývoje a inovací. Očekává se pozitivní vývoj těchto indexů, což bude svědčit o zvyšování inovační výkonnosti ČR a tím i o účelnosti legislativních změn.

Výše uvedené indikátory jsou vhodným ukazatelem nejen pro celkové zhodnocení vývoje stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice, ale především ke zhodnocení zavedení

nových nástrojů podpory inovací a zhodnocení docílení efektivnějšího rozdělování účelových prostředků na programy a skupiny grantových projektů.

Bude také sledován počet projektů podpořených prostřednictvím nových nedotačních nástrojů. Informační systém výzkumu, vývoje a inovací obsahuje mj. centrální evidenci projektů, kam jsou zadávány údaje o všech projektech. Díky této databázi bude možné sledovat projekty podpořené novými formami podpory a tím i vývoj (tedy i zájem) využití těchto nových nástrojů.

Pro sledování účelnosti kodifikace přenositelnosti grantových projektů bude monitorován počet podaných žádostí o změnu příjemce podpory na grantový projekt poskytnuté Grantovou agenturou ČR. Očekává se 10 – 20 žádostí ročně, nicméně jakýkoli nenulový počet podaných žádostí se dá považovat za efektivní využití legislativní úpravy přenositelnosti grantových projektů.

Otevřený přístup k vědeckým informacím by měl nově umožnit rejstřík informací o výsledcích, který bude obsahovat odkazy k plnému znění výsledků (u přesně stanovených výsledků). Využití tohoto nového přístupu bude vyhodnocováno na základě počtu odkazů vložených do rejstříku a zároveň návštěvnosti těchto odkazů. Tím bude zjišťován zájem o nový přístup k vědeckým informacím.

Indikátorem pro zhodnocení účinnosti umožnění pověřit ústřední a jiné správní úřady zajišťováním mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu, vývoje a inovací bude především počet poskytovatelů, kteří tuto možnost využijí.

7. Konzultace a zdroje dat

Oblasti navrhované v novele zákona byly diskutovány v rámci pracovní skupiny složené ze zástupců Rady pro výzkum, vývoj a inovace, Odboru Rady pro výzkum, vývoj a inovace Úřadu vlády ČR, Odboru poradců a analýz Úřadu vlády ČR, vysokých škol, Akademie věd ČR, Svazu průmyslu a dopravy, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva průmyslu a obchodu, Asociace výzkumných organizací, Grantové agentury ČR a Technologické agentury ČR. Proběhlo několik jednání a prodiskutovány byly jednotlivé pracovní návrhy, teze a následně také konkrétní návrhy ustanovení právního předpisu. Tato jednání proběhla v červnu, září, říjnu a listopadu roku 2019. Specifické části byly konzultovány individuálně s dalšími poskytovateli podpory na výzkum, vývoj a inovace nebo institucemi k těmto částem příslušným. Dne 15. ledna 2020 proběhlo také jednání za účasti členů pracovní skupiny a všech poskytovatelů (tedy za účasti zástupců celé vědecké obce), při kterém byla podrobně projednána všechna ustanovení navrhovaného zákona.

V únoru 2019 Rada pro výzkum, vývoj a inovace ustanovila pracovní skupinu pro omezení byrokratizace vědy v rámci Inovační strategie České republiky 2019-2030. Tato pracovní skupina byla složena ze zástupců Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Úřadu vlády ČR (Rady pro výzkum, vývoj a inovace), Akademie věd ČR, Technologické agentury ČR, Grantové agentury ČR, vysokých škol, Technologického centra AV ČR a výzkumných organizací. Tato skupina definovala základní oblasti debyrokratizace. Na zasedání Rady pro výzkum, vývoj a inovace byly předloženy podněty vzešlé z jednání pracovní skupiny ke snížení administrativní zátěže v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, které byly zohledněny při tvorbě návrhu novely zákona č. 130/2002 Sb.

Zdrojem dat, z něhož byly čerpány informace při zpracování návrhu, byly dále:

- Závěrečná zpráva mezinárodního auditu výzkumu, vývoje a inovací v ČR a Závěrečná zpráva 3 – Kvalita výzkumu, institucionálního financování a hodnocení. Technopolis, 2011
<http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj/mezinarodni-audit-vyzkumu-vyvoje-a-inovaci-v-cr-technopolis?highlightWords=mezin%C3%A1rodn%C3%AD+audit>
- Národní politika výzkumu, vývoje a inovací 2016–20
<http://vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=682145>
- Analýzy stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím
- Inovační strategie České republiky 2019 - 2030
<https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=866015>
- Kontrolní závěr z kontrolní akce 17/15 Peněžní prostředky státu na výzkum, vývoj a inovace

Některá data nejsou k dispozici, protože se dosud neshromažďovala.

8. Kontakty na zpracovatele RIA

Úřad vlády České republiky, Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace:

Jan Marek, Úřad vlády České republiky – Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, marek.jan@vlada.cz, 224003850;

Kateřina Machová, Úřad vlády České republiky – Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, machova.katerina@vlada.cz, 224003829.